

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΦΛΩΡΙΝΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Δραστηριότητες δημιουργικής γραφής στην προσχολική ηλικία για την ενίσχυση της διδασκαλίας σε συνδυασμό με το θεατρικό κείμενο.

Creative writing activities in pre-school to enhance teaching in combination with the theatrical text.

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: Παναγιωτίδου Αφεντούλα

Α.Ε.Μ.: 3841

ΕΠΟΠΤΡΙΑ: Βακάλη Π. Άννα, μέλος Ε.ΔΙ.Π. Δημιουργικής Γραφής, Π.Δ.Μ.

ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΤΗΣ Β': Κωτόπουλος Τριαντάφυλλος, μέλος Δ.Ε.Π.

ΦΛΩΡΙΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2022

Πίνακας περιεχομένων

Πίνακας περιεχομένων	1
Περίληψη	4
ABSTRACT	4
Εισαγωγή	6
Κεφάλαιο 1: Θέατρο και δημιουργική γραφή	7
1.1 Ορισμός του θεάτρου	8
1.1.1 Τι είναι το παιδικό θέατρο;	8
1.1.2 Το δραματικό παιχνίδι	9
1.1.3 Δραματοποίηση	10
1.1.4 Παιδικό Θέατρο	10
1.1.5 Σημασία της δραματοποίησης και το θέατρο στην παιδική σκηνή	11
1.1.6 Κουκλοθέατρο ή μαριονέτες	13
1.2 Παντομίμα	13
1.3 Θέατρο Σκιών	14
1.4 Δημιουργική γραφή	14
Κεφάλαιο 2: Εκπαιδεύοντας με το θέατρο	19
2.1 Θέατρο: από τον τόπο στη δημιουργική εκπαίδευση	19
2.2 Διακυβεύονται συναισθήματα	21
2.3 Εκπαίδευση στη θεατρικότητα: η σημασία της παιδαγωγικής αξίας	23
2.4 Από τα μάτια του παιδαγωγού-θεατρολόγου	24
2.5 Θέατρο και επικοινωνία	25
2.6 Προφορική και γραπτή έκφραση	26
2.7 Σχέση του θεάτρου με το πρόγραμμα σπουδών	26
2.8 Κινητική, μουσική και καλλιτεχνική ανάπτυξη μέσω του θεάτρου	27
Κεφάλαιο 3: Δραστηριότητες δημιουργικής γραφής	28
3.1 Παρουσία και εκπαιδευτική αξία θεατρικών έργων	29
3.2 Έργο "Λέγοντας, Κάνοντας, Θέατρο" - Εργαστήριο "Στα παρασκήνια"	30
3.3 Μεθοδολογία	32
3.4 Προτεινόμενα Παιχνίδια	32
3.4.2 ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ	34
3.4.3 ΜΑΡΙΟΝΕΤΕΣ	36
3.4.4 ΠΑΝΤΟΜΙΜΑ	39
3.3.5 ΘΕΑΤΡΟ ΣΚΙΩΝ	41

Συμπεράσματα

42

Βιβλιογραφία

44

Περίληψη

Με την παρούσα διδακτική πρόταση προορίζεται να πραγματοποιηθεί, σε τάξη Προσχολικής Αγωγής (5 ετών), μια μικρή θεατρική παράσταση. Θεωρούμε απαραίτητο να γνωρίζουμε τα πολλά οφέλη που μπορεί να φέρει η δραματοποίηση στα μικρά παιδιά. Πτυχές όπως η λεκτική και η μη λεκτική έκφραση, οι κινητικές δεξιότητες, η συνεργασία, η δημιουργικότητα ενισχύονται με την εργασία σε διαφορετικά στοιχεία του θεάτρου με παιδιά. Προκειμένου να επιτύχω την ανάπτυξη όλων αυτών των παραγόντων, έχω προτείνει μια σειρά από δραστηριότητες, όλες σχετίζονται με τη δραματοποίηση. Το παιχνίδι θα είναι πάντα μέρος κάθε δραστηριότητας που διεξάγεται στην τάξη. Αυτό είναι πάντα ένας εξαιρετικός πόρος για να δουλέψουμε με τους μαθητές μας σε οποιοδήποτε είδος περιεχομένου, αφού μέσω αυτού τα παιδιά μπορούν να μάθουν με πιο φυσικό και βιωματικό τρόπο. Η υλοποίηση του μικρού έργου θα είναι το τέλος μιας ολόκληρης διαδικασίας. Μέσα από το δραματικό παιχνίδι, την κατασκευή μιμικής ή μάσκας, θα προωθηθεί η επικοινωνία, η κινητική ανάπτυξη, η φαντασία, η απόκτηση λεξιλογίου και η ομαδική εργασία. Όλα αυτά με σκοπό να διοχετεύσουν τα παιδιά προς μια κοινή δουλειά, προωθώντας σε αυτά την ανάπτυξη της κοινωνικοποίησης.

Λέξεις-κλειδιά: Θέατρο, Προσχολική Αγωγή, δραματοποίηση, έκφραση, επικοινωνία, δημιουργικότητα, συνεργασία.

ABSTRACT

With this teaching proposal, a small theatrical performance is intended to be performed in a class of pre-school education (5 years old). We feel it is necessary to be aware of the many benefits that drama can bring to young children. Aspects such as verbal and non-verbal expression, motor skills, cooperation, creativity are enhanced by working on different elements of theatre with children. In order to achieve the development of all these factors, I have proposed a series of activities, all related to dramatisation. Play will always be part of every activity carried out in the classroom. This is always a great resource to work with our students on any kind of content, as it allows children to learn in a more natural and experiential way. The implementation of the small project will be the end of a whole process. Through dramatic play, mime or mask making, communication, motor development, imagination, vocabulary acquisition and teamwork will be promoted. All this in order to channel children towards a common work, promoting in them the development of socialisation.

Εισαγωγή

Από την κλασική αρχαιότητα μέχρι τις μέρες μας υπήρξαν πολλοί συγγραφείς που έδειξαν ενδιαφέρον για τη συμμετοχή των μικρότερων στο θέατρο. Ο Πλάτωνας και ο Αισχύλος υπερασπίστηκαν τη σημασία της έκφρασης των παιδιών και της συμμετοχής των παιδιών στις διάφορες εκδηλώσεις του πολιτισμού τους. Τον 16ο και τον 17ο αιώνα, τα παιδιά μυήθηκαν σε ισπανικές εταιρείες κωμωδίας. Και είναι ο Jacinto Benavente και ο Eduardo Marquina που εισήγαγαν ένα αληθινό θέατρο για παιδιά στην Ισπανία στις αρχές του 19ου αιώνα. Η Valle-Inclán έγραψε επίσης έργα για παιδιά (Domínguez Martínez, 2010, σ.2). Στα σχολικά μου χρόνια, οι θεατρικές παραστάσεις στο σχολείο ήταν μέρος της μάθησης μας. Χριστουγεννιάτικες παραστάσεις, μικρές παραστάσεις για τον εορτασμό κάποιας σημαντικής ημέρας, εκδηλώσεις για το τέλος του έτους κ.λπ. Ήταν τακτικοί σε κάθε μάθημα. Το ενδιαφέρον μου για αυτό το θέμα πηγάζει από το γεγονός ότι τα παιδιά έχουν μεγάλη ανάγκη να εκφραστούν. Τα περισσότερα νήπια που φοιτούν σήμερα στα σχολεία μας είναι βυθισμένα σε μια πραγματικότητα στην οποία όλα πάνε γρήγορα και υπάρχει πάντα βιασύνη. Από την άλλη, το παιχνίδι πρέπει να είναι μέρος της διαδικασίας ανάπτυξης και ωρίμανσης των μαθητών μας. Το θέατρο μπορεί να γίνει απλώς ένα άλλο παιχνίδι και μια ισχυρή στρατηγική για να βιώσει κανείς αισθήσεις, να βάλει τον εαυτό του στη θέση του άλλου, να επικοινωνήσει συναισθήματα, ιδέες, συναισθήματα... Μετά τη Reina Ruiz (2009, σελ.1), το συμβολικό παιχνίδι είναι η βάση της δραματοποίησης των παιδιών. Μπορούμε να πούμε ότι από πολύ νωρίς τα παιδιά υποδύονται, αποκτούν ρόλους διαφορετικούς από αυτούς που έχουν στην πραγματική ζωή και αυτό είναι κάτι που απολαμβάνουν τα παιδιά. Στην τάξη μπορούμε να προτείνουμε δραστηριότητες με τις οποίες δουλεύονται διάφορα στοιχεία του θεάτρου: μουσική, κοστούμια, μακιγιάζ, σενάριο, σκηνή, φωτισμοί, για την προώθηση της ανάπτυξης συναισθημάτων και αξιών στα παιδιά. Επιπλέον, οι μαθητές της Προσχολικής Αγωγής έχουν μεγάλη δημιουργικότητα, η οποία πρέπει να ενθαρρυνθεί, και ενδιαφέρονται για όλες αυτές τις δραστηριότητες παιχνιδιάρικου χαρακτήρα. Το θέατρο, εκτός από αυτόν τον χαρακτήρα, περιέχει πολλά άλλα οφέλη: ενθαρρύνει την έκφραση, τη διασκέδαση και την ανάπτυξη σε διάφορους τομείς, ευνοεί τη γνώση και την έκφραση του σώματος, ενισχύει τη γλώσσα, τόσο λεκτική όσο και μη λεκτική, διευρύνει το λεξιλόγιο, βελτιώνει την προφορά, τον τονισμό και τη φωνή, ενθαρρύνει τις κινήσεις του σώματος, τις χειρονομίες, την έκφραση του προσώπου... Ευνοεί επίσης τις σχέσεις μεταξύ των παιδιών, την απώλεια της ντροπαλότητας, την αυτοεκτίμηση και την προσωπική αυτονομία και δίνει έμφαση στη συνεργασία και την ομαδική εργασία. (Domínguez Martínez, 2010, σελ.1). Αγόρια και κορίτσια, μέσα από δραματοποιήσεις, μπορούν να μάθουν την πλαστική και μουσική έκφραση και να είναι πιο δημιουργικά. Με όλα όσα ειπώθηκαν, θεωρώ ότι το θέατρο πρέπει να υπάρχει στις παιδικές τάξεις γιατί οι εκπαιδευτικοί στόχοι που έχει είναι αμέτρητοι.

Κεφάλαιο 1: Θέατρο και δημιουργική γραφή

Πριν εξηγήσω τι είναι το παιδικό θέατρο, θεώρησα βολικό να ξεκαθαρίσω την έννοια του θεάτρου και μετά να εστιάσω στο ίδιο το παιδικό θέατρο.

1.1 Ορισμός του θεάτρου

Για τον Santiago Trancón (2004) το θέατρο θα ήταν μια δραστηριότητα στην οποία η πραγματικότητα και η μυθοπλασία συνδέονται. Άλλοι συγγραφείς που έχουν κάνει επίσης έναν ορισμό του θεάτρου είναι: Ο García Lorca (1936) ταυτίζει το θέατρο με την ποίηση που έχει μετατραπεί σε ανθρώπινη. Πιστεύω ότι αυτός ο συγγραφέας φέρνει το θέατρο πιο κοντά στο ανθρώπινο τερέν, κάτι προσιτό στον καθένα αλλά με τη δική του γλώσσα. Από την πλευρά τους, οι Ortega Jiménez και Lorenzo Sánchez (2006) εξισώνουν τον κινηματογράφο και το θέατρο, αν και στη δεύτερη περίπτωση οι ηθοποιοί στέκονται δίπλα στον θεατή. Είναι δηλαδή πιο κοντά στο κοινό, ακόμα πιο αληθινό. Για τη Reina Ruiz (2009, σελ. 1) το θέατρο είναι «ένας κλάδος των παραστατικών τεχνών, ο οποίος αποτελείται από την αναπαράσταση ή απόδοση ιστοριών μπροστά στο κοινό, χρησιμοποιώντας για τους σκοπούς αυτούς λόγο, χειρονομίες, μίμηση, χορό, μουσική και άλλα. στοιχεία. Όλοι αυτοί οι ορισμοί τονίζουν το ανθρώπινο κομμάτι του θεάτρου, δίνουν σημασία στην εγγύτητα μεταξύ ηθοποιού και θεατή και σε όλα εκείνα τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται για να γίνει δυνατή μια θεατρική αναπαράσταση.

Η λέξη θέατρο προέρχεται από το ελληνικό «theatron» που σημαίνει τόπος για να δεις ή να συλλογιστείς. Θα μπορούσαμε να συσχετίσουμε την προέλευση του θεάτρου με τις ιερές τελετουργίες που γίνονταν στην αρχαιότητα για να έχουμε ένα καλό κυνήγι ή σοδειά.

1.1.1 Τι είναι το παιδικό θέατρο;

Ο Almena (αναφέρεται από τον Cutillas, 2005) διαπιστώνει ότι το παιδικό θέατρο και η σχολική δραματοποίηση είναι δύο όροι που συχνά χωρίζονται. Ωστόσο, υπάρχει μια μοναδική και καθολική έννοια που είναι το παιδικό θέατρο, που συγκεντρώνει μια σειρά από εκδηλώσεις ή ειδικότητες ανάλογα με τη δραστηριότητα που πραγματοποιεί και τον ρόλο που παίζει το παιδί.

Τι είναι όμως ακριβώς το παιδικό θέατρο; Θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για αυτό αναφερόμενοι τόσο σε έργα που παίζονται από παιδιά, δηλαδή σε εκείνα στα οποία τα παιδιά

είναι οι ηθοποιοί, όσο και σε εκείνα τα έργα που γράφτηκαν για παιδιά αλλά ερμηνεύονται από ενήλικες στα οποία τα παιδιά είναι απλοί θεατές.

Έχω επικεντρωθεί στο θέατρο που κάνουν τα παιδιά μιας και αυτός είναι ο απώτερος στόχος του έργου μου. Σύμφωνα με την Armonía Rodríguez (αναφέρεται από τον Cutilla, 2005) τα κύρια χαρακτηριστικά του «παιδικού» θεάτρου, δηλαδή αυτού που φτιάχνουν τα παιδιά είναι:

☒ Πλαίσιο του είναι το σχολείο ή οι χώροι συγκέντρωσης των παιδιών.

Το παιδί είναι ο πρωταγωνιστής: είναι ο ηθοποιός.

☒ Η πρακτική του συλλαμβάνεται ως μια αυθόρμητη και δημιουργική δραστηριότητα.

☒ Ο παιδαγωγός πρέπει να καθοδηγεί και να παρακινεί τη δημιουργικότητα και το παιχνίδι ελεύθερης έκφρασης του παιδιού.

☒ Η πρακτική του βασίζεται στην εργασία πάνω σε ένα μη θεατρικό κείμενο.

Τα κείμενα είναι αυτοσχέδια.

☒ Επιτρέπει την ενσωμάτωση εκφραστικών στοιχείων όπως μουσική, χορός, πλαστικές τέχνες.

☒ Στη δραματοποίηση συμμετέχουν όλα τα παιδιά.

Ο συγγραφέας οριοθετεί ξεκάθαρα το θέατρο που κάνουν τα παιδιά από αυτό που φτιάχνεται για παιδιά. Δυστυχώς, και όπως σωστά αναφέρει η Reina Ruiz (2009), το θέατρο που παίζεται από παιδιά χρησιμοποιείται πολύ συχνά ως απλός πόρος για την επίτευξη άλλων ακαδημαϊκών στόχων.

1.1.2 Το δραματικό παιχνίδι

Ο Huinzinga (αναφέρεται από τον Cutillas, 2005) θεωρεί ότι μία από τις βάσεις του θεάτρου είναι το παιχνίδι αφού και τα δύο μοιράζονται βασικά στοιχεία. Το παιχνίδι, εκτός από ένα μέσο με το οποίο το παιδί ανακαλύπτει και γνωρίζει τον κόσμο, είναι μια δραστηριότητα από την οποία εξάγει και επεξεργάζεται τις διαφορετικές παρορμήσεις της εσωτερικής ψυχικής του ζωής και το μέσο με το οποίο μπορεί να εργαστεί πάνω στις επιθυμίες του, φόβους και φαντασιώσεις μέχρι την ενσωμάτωση τους σε μια ζωντανή προσωπικότητα, τείνει φυσικά στη δραματοποίηση (Cutillas, 2005, σ. 603). Ακολουθώντας αυτόν τον ίδιο συγγραφέα, το θεατρικό ή δραματικό παιχνίδι θα ήταν το πιο βολικό σε νεαρή ηλικία. Αυτό είναι ουσιαστικά ένα παιχνίδι και έτσι πρέπει να το βλέπουν τα παιδιά αφού σε αυτή την ηλικία είναι πολύ κοντά στα παιχνίδια. Από την άλλη πλευρά, το δραματικό παιχνίδι, δηλώνει ο

Cutillas (2005), θα εμφανιζόταν μετά τη δραματοποίηση, παρόλο που και τα δύο θα ήταν ενσωματωμένα.

1.1.3 Δραματοποίηση

Σε αντίθεση με τη δραματοποίηση, ο González (2003) διαπιστώνει ότι το θέατρο απαιτεί μια περίτεχνη και προετοιμασμένη δράση που εκτελείται ενώπιον ενός κοινού και σε μια σκηνή. Η δραματοποίηση, από την άλλη, δεν χρειάζεται μια τέτοια σκηνοθεσία, αλλά είναι μάλλον ένα παιχνίδι που παίζεται στο σχολείο για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Επομένως, δεν πρέπει να συγχέουμε τη δραματοποίηση με το θέατρο. Το θέατρο απαιτεί σκηνή, σενάριο, προετοιμασία και άλλα στοιχεία. Η δραματοποίηση είναι πολύ πιο αυθόρμητη αν και μερικές φορές απαιτεί κάποια προετοιμασία. Όπως έχω επισημάνει, το παιχνίδι είναι στενά συνδεδεμένο με τη δραματοποίηση και μέσα από διαφορετικά παιχνίδια τα μικρά ξεκινούν ήδη τη δραματική έκφραση, με την οποία τα παιδιά αναπαριστούν μια δράση σε ένα συγκεκριμένο χώρο. Αυτή η έκφραση, με τη σειρά της, είναι πολύ σημαντική, ειδικά στο στάδιο του Βρέφους, αφού τα παιδιά μαθαίνουν να εκφράζουν τα συναισθήματα, τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους. Η δραματοποίηση, επομένως, θα ήταν το προοίμιο του ίδιου του θεάτρου, αν και ο Cervera (αναφέρεται από τον González, 2003) επισημαίνει ότι και οι δύο δραστηριότητες δεν μπορούν και δεν πρέπει να θεωρούνται μεμονωμένες ή ξεχωριστές.

1.1.4 Παιδικό Θέατρο

Ο Cutillas (2005) βεβαιώνει ότι το παιδικό θέατρο είναι ένα θέατρο στο οποίο τα παιδιά είναι αυτά που ερμηνεύουν ένα σενάριο, δηλαδή είναι οι ίδιοι οι ηθοποιοί. Για να μπορέσουν να το κάνουν αυτό, τα παιδιά πρέπει να έχουν φτάσει σε επαρκή ψυχική ωριμότητα. Σε αυτό το είδος θεάτρου πρέπει να παρεμβαίνουν στοιχεία του δραματικού παιχνιδιού και μπορούμε επίσης να δημιουργήσουμε το κείμενο που θα αναπαραστήσουμε από τη δραματοποίηση μιας ιδέας, ενός γεγονότος, μιας αφήγησης ή ενός ποιήματος. Έτσι, αν και ένας από τους στόχους αυτού του έργου είναι η σκηνοθεσία ενός μικρού έργου στην τάξη, θα λάβω υπόψη το δραματικό παιχνίδι και τη δραματοποίηση ως δραστηριότητες πριν από τη θεατρική παράσταση.

1.1.5 Σημασία της δραματοποίησης και το θέατρο στην παιδική σκηνή

Όπως αναφέρει ο Almeda (1994, σελ. 2): Η θεατρική δραστηριότητα πρέπει να ξεκινά από την προσχολική ηλικία, γιατί το θέατρο είναι παιχνίδι και το μόνο που έχει να κάνει το παιδί είναι να παίζει. Ποια είναι τα περισσότερα παιδικά παιχνίδια αν όχι μια μορφή θεάτρου; Στο παιδί στα παιχνίδια του αρέσει να είναι κάποιος ή κάτι, του αρέσει να ντύνεται, μπορεί να

μετατρέψει οποιοδήποτε αντικείμενο σε σύμβολο αυτού που υπαγορεύει η φαντασία του εκείνη τη στιγμή, τα παιχνίδια που προτείνουν δεν είναι τίποτα άλλο από μια θεατρική παράσταση στην οποία αυτοί αποφασίζουν και ενσαρκώνουν τους ρόλους. Μπορούμε να θεωρήσουμε τη δραματοποίηση ως έναν ακόμη πόρο στη βρεφική τάξη. Επιπλέον, η φύση του παιχνιδιού είναι πιο διασκεδαστική για τα παιδιά, γεγονός που, με τη σειρά του, κάνει πιο προσιτή την εκμάθηση πολλών από τα σχολικά περιεχόμενα. Η θεατρική πρακτική στην τάξη παρέχει πολλά εκπαιδευτικά οφέλη. Συμβάλλει στην ολοκληρωμένη εκπαίδευση του μαθητή. Στη δραματοποίηση εμφανίζονται ενωμένα διάφορα είδη έκφρασης: χορός, μουσική, εικόνα, λέξη. Κάτι που δεν συμβαίνει σε άλλου είδους εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Επομένως, αυτό το χαρακτηριστικό της δραματοποίησης ενθαρρύνει τη δημιουργικότητα (Cervera, 2006). Το θέατρο στην τάξη, όπως επισημαίνει η Tejerina (1993), μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μέσο για την ανανέωση του σχολείου, αρκεί να ληφθεί υπόψη ότι η εκπαίδευση θα πρέπει να χρησιμεύει για την ενίσχυση της αυτονομίας του παιδιού, του κριτικού του πνεύματος και του στοχασμού της πραγματικότητας. προκειμένου να επιτευχθεί ένα άτομο ικανό να βελτιώσει την κοινωνία. Η παιδική τάξη θα ήταν η αρχή όλης αυτής της διαδικασίας, χρησιμοποιώντας το θέατρο ως μέσο ενίσχυσης της αυτοπεποίθησης, της αυτονομίας, του σεβασμού και της θετικής αυτοαντίληψης. Η θεατρική δραστηριότητα επιτρέπει στα παιδιά να εκφράσουν τη δημιουργική και φανταστική τους ικανότητα, τα βοηθά να προάγουν την προφορική και σωματική έκφραση, να ασκούν τη μνήμη, να σχετίζονται με τους άλλους και να αναπτύσσουν την προσωπικότητά τους. Με λίγα λόγια, τα οφέλη του θεάτρου που χρησιμοποιείται στα παιδιά είναι εξαιρετικά, βοηθώντας στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη των παιδιών.

1.1.6 Κουκλοθέατρο ή μαριονέτες

Η κατασκευή μαριονέτας και μαριονέτας μπορεί να είναι μια διασκεδαστική και ενδιαφέρουσα εμπειρία για τα παιδιά. Εκτός από το να δουλέψεις τη δημιουργικότητα σου. Η διαφορά μεταξύ της μαριονέτας και της μαριονέτας είναι ότι η τελευταία γίνεται με κορδόνι, ενώ η πρώτη με το χέρι (γάντι, ράβδος ή δάχτυλο). Οι Skulzin και Amado (αναφέρεται από την Oltra Albiach, 2013) υποστηρίζουν ότι η απόδοση των μαριονέτας στο σχολείο είναι ένας πόρος μέσω του οποίου οι μαθητές μπορούν να αποκτήσουν διάφορες γνώσεις και δεξιότητες αλληλεπιδρώντας μεταξύ τους. Με τη χρήση κουκλών και μαριονέτες παίζεται το κουκλοθέατρο. Αυτό είναι ένα μικρό αντίγραφο ενός θεάτρου στο οποίο οι χαρακτήρες μετακινούνται από κάτω από ένα άτομο. Η κούκλα συνήθως αλληλεπιδρά με τα παιδιά μέσω του διαλόγου, οπότε δημιουργείται μια δυνατή επικοινωνία. Αυτή η δραστηριότητα μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως πηγή που προσθέτει μεγάλες εκπαιδευτικές δυνατότητες στη δραματοποίηση.

1.2 Παντομίμα

Η παντομίμα προέρχεται από την ελληνική λέξη παντομίμες που σημαίνει «που μιμείται τα πάντα». Σύμφωνα με το Regodón (αναφέρεται από τους Pérez, Haro και Fuentes, 2009), η παντομίμα είναι μια αναπαράσταση που πραγματοποιείται μέσω χειρονομιών και φιγούρων, χωρίς την παρέμβαση λεκτικής γλώσσας. Η μίμηση χρησιμοποιείται εδώ ως μορφή έκφρασης της σκέψης χρησιμοποιώντας χειρονομίες και κινήσεις του προσώπου και το άτομο που χρησιμοποιεί τη μίμηση ονομάζεται μίμηση. (Perez, Haro and Fuentes, 2009). Μπορούμε να παίξουμε μιμικά παιχνίδια με τους μαθητές μας ως εισαγωγή στην ίδια τη δραματοποίηση. Μέσω του μιμητισμού, τα παιδιά μπορούν να μιμηθούν χειρονομίες, κινήσεις και άλλες ενέργειες που θα χρησιμεύσουν ως τεστ για μια πιο ολοκληρωμένη αναπαράσταση.

1.3 Θέατρο Σκιών

Το θέατρο σκιών είναι μια παράσταση που αποτελείται από τη δημιουργία ορισμένων οπτικών εφέ. Για την ανάπτυξη του θεάτρου σκιών, χρειάζεται μια λάμπα ή άλλη πηγή φωτός και μια λεία και ελαφριά επιφάνεια όπως ένας τοίχος, μια οθόνη ή ένα σεντόνι. Αυτός ο τύπος θεάτρου μπορεί να είναι μια καλή πηγή εργασίας για την έκφραση και την επικοινωνία, την αυτογνωσία και τη σχέση με το περιβάλλον, ευνοώντας τη διαδικασία δημιουργίας προσωπικής ταυτότητας για τους μαθητές (Pallares, López and Bermejo, 2014).

1.4 Δημιουργική γραφή

Ο όρος "δημιουργική γραφή", ο οποίος επιχειρεί να περιγράψει την αγγλοσαξονική "δημιουργική γραφή", αναφέρεται όχι μόνο στις δεξιότητες γραφής αλλά και στην έννοια της "δημιουργικότητας". Στην ελληνική εκπαιδευτική σκηνή, η δημιουργική γραφή έχει εμφανιστεί στην επίσημη εκπαίδευση τα τελευταία 15 χρόνια ως ειδική παιδαγωγική εφαρμογή και πρακτική, αρχικά άτυπα, κυρίως σε ιδρύματα εκπαίδευσης ενηλίκων, και πιο πρόσφατα ως ολοκληρωμένη προσφορά στο πρόγραμμα σπουδών των γλωσσικών μαθημάτων. Στην προσχολική εκπαίδευση, η γνώση και η ανάπτυξη της γλώσσας (προφορικού και γραπτού λόγου) αποτελεί βασική συνιστώσα ενός προγράμματος σπουδών που βασίζεται στις αρχές του γραμματισμού και της πολυγλωσσίας. Ειδικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες συμβάλλουν στην ανάπτυξη της δημιουργικής γλώσσας και στην παραγωγή δημιουργικού γραπτού έργου. (Κωτόπουλος, Ζωγράφου- Τσαντάκη, Σαραφίδου, Βακάλη, 2017) Ο όρος έχει δύο κατευθύνσεις. Αναφέρεται στην ικανότητα ενός ατόμου να ασκεί τις δημιουργικές του ικανότητες. Είναι μια γραπτή μορφή σκέψης με την ευρεία έννοια. Οδηγεί στην εκμάθηση διαφόρων παιδαγωγικών τεχνικών που οδηγεί στην απόκτηση δεξιοτήτων γραφής. Με άλλα λόγια, μέσω αυτών των πρακτικών, διεγείρεται η δημιουργικότητα, η οποία μας οδηγεί σε συζήτηση και διάλογο. (Κωτόπουλος, 2014) Η δημιουργική γραφή για το νηπιαγωγείο μπορεί να είναι μια πρόκληση. Ένα παιδί νηπιαγωγείου που δεν έχει κατακτήσει

βασικές δεξιότητες γραπτής επικοινωνίας μπορεί ακόμα να επωφεληθεί από τις καθημερινές δραστηριότητες συγγραφής περιοδικών. Αν και δεν απαιτείται, υπάρχουν ακόμη και ειδικά περιοδικά γραφής διαθέσιμα με κενό χώρο σχεδίασης πάνω από τις διακεκομμένες γραμμές περιγράμματος που έχουν σχεδιαστεί ειδικά για πρώιμους συγγραφείς. Η δημιουργική γραφή έχει χρησιμοποιηθεί ως μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας σε διάφορα επίπεδα ανάπτυξης. Η αξιοποίηση της δημιουργικής γραφής στην εκπαίδευση είναι αμφισβητήσιμη, καθώς υπήρξε πηγή έντονης συζήτησης για πολλά χρόνια. Δεν είναι σαφές εάν η χρήση της δημιουργικής γραφής είναι κατάλληλη για την προσχολική εκπαίδευση, καθώς συνεπάγεται αυξημένο επίπεδο διαδραστικότητας και δημιουργικότητας. Ωστόσο, παρά την κριτική για την εφαρμογή της, αυτές οι πτυχές έχουν θετική επίδραση στην ανάπτυξη των παιδιών ενώ επηρεάζουν τη φαντασία, την κριτική σκέψη και την ικανότητα έκφρασης συναισθημάτων και απόψεων σε βάθος. Σήμερα, αυτός ο κλάδος χρησιμοποιείται ενεργά στην εκπαίδευση.

Ο κρίσιμος στόχος της εργασίας είναι να απεικονίσει την ουσιαστικότητα της δημιουργικής γραφής και του θεάτρου στην προσχολική εκπαίδευση, ενώ παράλληλα θα καθορίσει μια κατάλληλη παιδαγωγική προσέγγιση που θα είναι εφαρμόσιμη σε αυτήν την περίπτωση. Αρχικά, αξιολογούνται οι έννοιες και οι δεξιότητες των κλώνων των δημιουργικών τεχνών για να καθοριστεί η δυνατότητα εφαρμογής των εννοιών. Επιπλέον, αυτή η προσέγγιση συμβάλλει στην κατανόηση της πολυπλοκότητας των δημιουργικών τεχνών, ενώ δίνει έμφαση στην ποικιλία των αντιλήψεων.

Με τη σειρά του, η ουσιαστικότητα της δημιουργικής γραφής στην πρώιμη παιδική ηλικία πρέπει να απεικονιστεί για να τονιστεί η αναγκαιότητα της και να αναλυθούν τα οφέλη. Επιπλέον, πρέπει να αξιολογηθούν τα βασικά ζητήματα με τα οποία πρέπει να συμμορφωθεί ο εκπαιδευτικός, καθώς η παιδαγωγική προσέγγιση πρέπει να βασίζεται στις λογικές στάσεις και αρχές για την καλλιέργεια της ενίσχυσης των γνωστικών δεξιοτήτων και των σωματικών ικανοτήτων του παιδιού. Τέλος, προτείνεται μια κατάλληλη παιδαγωγική αρχή που βασίζεται στην εφαρμογή της δημιουργικής γραφής για την υποστήριξη της πνευματικής, αισθητηριακής και αισθητικής ανάπτυξης ενός παιδιού.

Η δημιουργική γραφή μπορεί να χρησιμοποιηθεί ενεργά ενώ αντιπροσωπεύονται από διάφορες μορφές δραστηριοτήτων. Για παράδειγμα, ένα από αυτά είναι η δημιουργία του κολάζ και συνεπάγεται τη δημιουργία μιας σύνθεσης ενώ ενώνει ανόμοια στοιχεία, όπως υφάσματα, χαρτιά και εικόνες (Υπουργείο Παιδείας, 2012). Παραμένει προφανές ότι αυτή η δραστηριότητα συμβάλλει στην ανάπτυξη του παιδιού, καθώς βοηθά στη δημιουργία αξιόλογων και περιεργων συνθέσεων, ενώ χρησιμοποιεί φαντασία και αναλύει κριτικά τα υλικά.

εισάγεται μια σχετική παιδαγωγική αρχή με βάση τις πραγματικές πληροφορίες που παρέχονται παραπάνω. Σε αυτή την περίπτωση, η επιλεγμένη προσέγγιση πρέπει να δώσει σθεναρή προσοχή στην ανάπτυξη ενός παιδιού από όλες τις πλευρές ταυτόχρονα. Παραμένει προφανές ότι ένας δάσκαλος πρέπει να είναι σε θέση να ενθαρρύνει τη δημιουργική ανάπτυξη των μαθητών καλλιεργώντας την ουσιαστικότητα των πειραμάτων, ανόμοιων απαντήσεων και θέτοντας ενδιαφέρουσες και ανοιχτές ερωτήσεις (Sharp, 2004).

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι το εκπαιδευτικό πρόγραμμα συνεπάγεται την ενθάρρυνση της δημιουργικότητας ενώ βοηθά τα παιδιά να δημιουργήσουν κοινωνικά δίκτυα και την εφαρμογή δημιουργικής σκέψης για να εκφράσουν ιδέες με τη βοήθεια της πράξης (Dinham, 2014). Ένας συνδυασμός αυτών των πτυχών συμμορφώνεται με τις κοινά αποδεκτές εκπαιδευτικές αρχές, καθώς τείνουν να στοχεύουν στην ανάπτυξη ενός παιδιού από διαφορετικές οπτικές γωνίες, ενώ ενθαρρύνουν τη δημιουργικότητα και την κατανόηση της ισότητας.

Επιπλέον, οι τάξεις πρέπει να είναι καλά εδραιωμένες και κατάλληλες για την επιλεγμένη ηλικιακή ομάδα (Cecil-Fizdale, 1991). Σε αυτήν την περίπτωση, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι ένας συνδυασμός αυτών των αρχών πρέπει να χρησιμοποιηθεί για να καθιερωθεί μια επαρκής παιδαγωγική πρακτική για να πειστεί και να ενθαρρύνει την ανάπτυξη ενός παιδιού στο πρώιμο στάδιο. Είναι προφανές ότι η επιλογή των σωστών εργασιών είναι ζωτικής σημασίας για την καθιέρωση του εκπαιδευτικού προγράμματος, καθώς η δυσκολία των εργασιών πρέπει να τροποποιηθεί ανάλογα με την ηλικία.

Τέλος, πρέπει να τονιστεί ότι μερικές φορές είναι ζωτικής σημασίας να βοηθήσουμε ένα παιδί να κάνει το πρώτο βήμα (Kolbe, 2005). Σε αυτήν την περίπτωση, η βοήθεια παραμένει μια απαίτηση, καθώς ένα παιδί μπορεί να μην έχει κίνητρα και επαρκές σύνολο δεξιοτήτων για να αρχίσει να δημιουργεί εξαιρετικά αντικείμενα. Σε αυτή την περίπτωση, η συμμετοχή του δασκάλου βοηθά θετικά στην ενίσχυση της δημιουργικότητας μεταξύ των παιδιών.

Επιπλέον, πρέπει να καθοριστεί μια παιδαγωγική αρχή με βάση τις πτυχές που αναφέρθηκαν παραπάνω, καθώς παρέχει ευεργετικές συνθήκες για τη λειτουργία του παιδιού και το ενθαρρύνει να αφιερώσει χρόνο στην ολοκλήρωση δημιουργικών εργασιών. Σε αυτήν την περίπτωση, παραμένει προφανές ότι οι δάσκαλοι πρέπει να είναι πολιτιστικά ικανοί ενώ ενθαρρύνουν τα παιδιά να κατανοήσουν τις ταυτότητες τους και να τις τροποποιήσουν εάν χρειάζεται.

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η σκόπιμη διδασκαλία μπορεί να θεωρηθεί ως κατάλληλη προσέγγιση, καθώς εστιάζει στην ανάπτυξη ενός παιδιού πέρα από το σχολικό βιβλίο και απεικονίζει την αναγκαιότητα της ανάπτυξης και της δημιουργικότητας (Australian Children's Education and Care Quality Authority, 2014). Σε αυτήν την περίπτωση, ο δάσκαλος πρέπει να μπορεί να κάνει ερωτήσεις ανοιχτού τύπου για να ενθαρρύνει τη συμμετοχή.

Κατά συνέπεια, η δημιουργική γραφή με επίκεντρο τον δάσκαλο μπορεί να προβληθεί ως κατάλληλη εκπαιδευτική αρχή, καθώς συνδυάζει όλα τα απαραίτητα δόγματα σχετικά με τη δημιουργικότητα, τη διαφορετικότητα και τη σκόπιμη διδασκαλία. Σε αυτήν την περίπτωση, το παιχνίδι μπορεί να βασίζεται στο συγκεκριμένο θέμα και ένας δάσκαλος θα ενθαρρύνει τις αλληλεπιδράσεις με τα μικρότερα παιδιά χρησιμοποιώντας τραγούδια, χορούς και ερωτήσεις ανοιχτού τύπου. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η χρήση αυτής της μεθόδου είναι ευεργετική, καθώς θα έχει την τάση να αναπτύσσει το παιδί από ανόμοιες οπτικές γωνίες ενώ θα ενθαρρύνει την εκτίμηση της τέχνης.

Επιπλέον, η δημιουργική γραφή μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί ως μια μορφή δημιουργικής τέχνης στο πλαίσιο του παιχνιδιού, καθώς ο δάσκαλος μπορεί να δώσει στα παιδιά μικρές εργασίες να ολοκληρώσουν ενώ παίζουν έναν ρόλο. Ωστόσο, το παιχνίδι πρέπει να θεωρείται ως η κύρια προσέγγιση που εφαρμόζεται στην τάξη, καθώς θα αναπτύξει μια χαλαρωτική ατμόσφαιρα μεταξύ των παιδιών.

Ο Tompkins (1982) προτείνει επτά λόγους για τους οποίους τα παιδιά πρέπει να γράφουν ιστορίες (οι λόγοι αυτοί ισχύουν φυσικά και για τη συγγραφή ποίησης):

- να διασκεδάσει
- προώθηση της καλλιτεχνικής έκφρασης
- να εξερευνήσουν τις λειτουργίες και τις αξίες της γραφής
- να διεγείρει τη φαντασία
- να αποσαφηνίσει τη σκέψη
- να αναζητήσει την ταυτότητα
- να μάθουν να διαβάζουν και να γράφουν

Με αυτούς τους επιτακτικούς λόγους στο μυαλό, είναι δύσκολο να δικαιολογήσει κανείς το γεγονός ότι η δημιουργική γραφή δεν αποτελεί σημαντικό μέρος της καθημερινότητας στην

τάξη του δημοτικού σχολείου. Είναι σημαντικό να γίνουν σαφείς οι λόγοι για τη συγγραφή στους διοικητικούς υπαλλήλους και τους γονείς, οι οποίοι μπορεί να κατηγοριοποιήσουν αυτόματα τη δημιουργική γραφή ως απλώς επιπόλαιο παιχνίδι, κάτι παρόμοιο με το διάλειμμα.

Αν και η συγγραφή θα πρέπει σίγουρα να είναι ευχάριστη και τα παιδιά θα πρέπει να έχουν ευκαιρίες να επιλέγουν τα δικά τους θέματα και μεθόδους γραφής, η σημασία της δημιουργικής γραφής για την ανάπτυξη των γνωστικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων των παιδιών δεν μπορεί να υποτιμηθεί (Tompkins, 1982).

Κεφάλαιο 2: Εκπαιδεύοντας με το θέατρο

2.1 Θέατρο: από τον τόπο στη δημιουργική εκπαίδευση

Η θεατρική γλώσσα είναι διεπιστημονική και περιέχει μέσα της τη χειρονομία, την κίνηση, τον ήχο, τη λέξη, την εικόνα και το πρόσημο. Το θέατρο μπορεί να είναι όργανο γνώσης, προσωπικού και ομαδικού πειραματισμού αφού είναι το μέσο μιας συναισθηματικής και δημιουργικής εμπειρίας, όπως θα δούμε στη συνέχεια, και έχει τη δυνατότητα να ξαναδουλέψει τον κόσμο. Η δημιουργική δραστηριότητα του θεάτρου λαμβάνει υπόψη τους λόγους και τα συναισθήματα των ατόμων εγκαθιδρύοντας μια διαλεκτική σύγκρισης και ανάπτυξης που, μέσα από το σώμα, τα συναισθήματα, τη δημιουργική και φανταστική σκέψη, εμπλέκει το ψυχοφυσικό σύνολο. Το θέατρο, όπως και η εκπαίδευση, τρέφεται από σχέσεις. Από παιδαγωγική άποψη, το θέατρο δεν διαχωρίζει τις γνωστικές πτυχές από τις συναισθηματικές, αντίθετα τις κρατά σε ένα σφαιρικό όραμα κάνοντας τη μαθησιακή εμπειρία ολοκληρωμένη και διεγερτική, όχι μόνο έχει τη λειτουργία της επικοινωνίας ιδεών, αλλά είναι ένας τρόπος έκφρασης, δημιουργίας, εμπειρίας και διαμόρφωσης τους.

Σημαντικό χαρακτηριστικό του θεάτρου είναι σίγουρα η επίδραση της έννοιας του περιβάλλοντος σε όσους συμμετέχουν σε αυτό. Ως εκ τούτου, ο όρος «περιβάλλον» πρέπει να εννοηθεί όχι μόνο ο φυσικός ή εικονικός χώρος στον οποίο προκαλούνται οι διαδικασίες μάθησης, αλλά και ο νοητικός τόπος, που ορίζεται από τα χαρακτηριστικά της προτεινόμενης εργασίας, από τις ενέργειες που απαιτούνται, από τη σχεσιακή τροπολογία που ζητούνται, από το είδος της αξιολόγησης, από την υποστηρικτική δράση του δασκάλου/εκπαιδευτή και γενικότερα από το συναισθηματικό και γνωστικό κλίμα που τη διαπερνά. Ως εκ τούτου, οι στόχοι και οι μέθοδοι μάθησης ενσωματώνονται σε ένα οργανικό και συνεκτικό σύστημα όσον αφορά τα φυσικά στοιχεία: χάρη και μέσω πολιτιστικών αντικειμένων, η σχέση μεταξύ δασκάλου (ή εκπαιδευτικού) και μαθητή αποκτά νόημα και νομιμότητα, δημιουργώντας μια «ανοικτή» δυναμική, η οποία αντιπροσωπεύει επένδυση και για τα δύο. Αυτή η σχέση χρειάζεται έναν χώρο όπου μπορεί να φυτρώσει, να αναπτυχθεί και να δυναμώσει. Το περιβάλλον και τα αντικείμενα θεωρούνται ως πόροι στην υπηρεσία της εκπαιδευτικής σχέσης. Μόνο λαμβάνοντας υπόψη την παιδαγωγική και διαμορφωτική αξία της θεατρικής δραστηριότητας μπορεί κανείς να εντοπίσει σε αυτήν μια τάση για δημιουργική εκπαίδευση. Μια αυθεντική εκπαιδευτική σχέση, ικανή να οδηγήσει στην πλήρη συνειδητοποίηση του ατόμου, γεννιέται και αναπτύσσεται ως μοίρασμα και δημιουργική επεξεργασία εμπειριών.

Τα θεμέλια της αποτελεσματικής και παραγωγικής δημιουργικότητας στον άνθρωπο αναπτύσσονται με τη μελέτη που πραγματοποιήθηκε από τον Howard Gardner. Ο τελευταίος υποστηρίζει ότι η δημιουργικότητα δεν είναι ένα πράγμα για λίγους, αλλά μια δυνατότητα για τον καθένα μας, κάτι στο οποίο πρέπει να μορφωθούμε και ότι στην πλήρη υλοποίηση της παρέχει ευκαιρίες για σχέσεις με το περιβάλλον. Το περιβάλλον, που προοριζόταν προηγουμένως ως χώρος διαβίωσης, είναι επομένως μια μεταβλητή σημαντικής σημασίας

στη διαδικασία ανάπτυξης του δημιουργικού δυναμικού του παιδιού. Ένα γόνιμο περιβάλλον, ικανό να διεγείρει και να προάγει τη δημιουργική ικανότητα, αφενός παρέχει συγκεκριμένες δυνατότητες για ουσιαστικές εμπειρίες, αφετέρου δημιουργεί έναν ψυχολογικό χώρο που ευνοεί την προώθηση επικοινωνιακών διαπροσωπικών σχέσεων. Κάθε παιδί μπορεί να μάθει να είναι δημιουργικό, αρκεί να καθοδηγείται και να υποστηρίζεται από έναν ενήλικα ικανό να κατανοήσει τις κλίσεις του, τα ταλέντα του και τις δυνατότητες του, να τα υποστηρίζει και να τα ενθαρρύνει, δείχνοντας πάντα ότι έχει σεβασμό και εμπιστοσύνη στις ικανότητες του.

Η δημιουργικότητα είναι το αποτέλεσμα εκπαιδευτικών διαδικασιών, η ικανότητα ανανέωσης των νοητικών κατασκευών και η κοινωνική επικοινωνία αυτής της ανανέωσης μέσω ερεθισμάτων και προϊόντων. Η σωστή εκπλήρωση και η σωστή διέγερση επιλύονται όχι μόνο σε μια πνευματική ανάπτυξη, αλλά και κυρίως στην προοπτική μιας ευρύτερης οπτικής της συναισθηματικής, συναισθηματικής και παρακινητικής σφαίρας ενός ατόμου. Ο ενήλικας μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην προώθηση της δημιουργικής ορμής ικανής να σπάσει τα στερεότυπα και τους κομορμισμούς, μέσω μιας συμπεριφοράς που υποστηρίζει, διεγείρει και προάγει την ανάπτυξη μιας αυτοανακλαστικής ικανότητας, μιας κριτικής και ανεξάρτητης σκέψης, μιας συνειδητοποίησης της επιλογής. έντονο αίσθημα ευθύνης και αυτονομία κρίσης στην άπειρη ποικιλία των ατομικών τους εκφράσεων.

Ο Gianni Rodari, του οποίου η δημιουργική ευφυΐα σίγουρα δεν έλειπε, υποστήριξε μάλιστα ότι «αν θέλουμε να διδάξουμε πώς να σκεφτόμαστε πρέπει πρώτα να διδάξουμε πώς να εφευρίσκουμε» και ότι είναι πρωτίστως καθήκον του σχολείου να τονώνει τις δημιουργικές τάσεις στα παιδιά, χωρίς να επιβάλλει να υποκύψουν στον κομορμισμό. Στην πραγματικότητα που προτείνει ο Rodari, ο δάσκαλος εμφανίζεται ως ένας «εμψυχωτής» ικανός να προωθήσει την ανάπτυξη της δημιουργικότητας, εμπλεκόμενος με τα παιδιά του, όχι πλέον «καταναλωτής» αλλά «δημιουργός» αξιών και πολιτισμού, σε μια κοινή επικοινωνιακή δέσμευση. Ροδάρη, 1973). Το καθήκον του σίγουρα δεν φαίνεται να είναι το πιο συμβατικό να οδηγήσει το παιδί στη διαμόρφωση μιας λύσης, αλλά μάλλον είναι καθήκον να το καθοδηγήσει ώστε να δεσμευτεί να το αναζητήσει μόνο του με δημιουργικό τρόπο, ανοίγοντας ο δρόμος για την απόκτηση νέων δεξιοτήτων.

Ένα δημιουργικό μυαλό είναι ένα μυαλό που προσπαθεί να βρει νέες ερωτήσεις όπου οι άλλοι νανουρίζονται σε χαλαρωτικές απαντήσεις, ένα μυαλό που ωθεί πάντα προς το απρόβλεπτο και όχι το προβλέψιμο, ένα συστατικό της προσωπικότητας που κινεί το θέμα προς την επεξεργασία. ενός νέου τρόπου ερμηνεύοντας την πραγματικότητα. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι ένας δημιουργικός τύπος μάθησης απαιτεί, για τη δική του πραγματοποίηση, μια αρχική κατάσταση «δυναμικής ανισορροπίας» από την οποία, σε μια δεύτερη στιγμή, προκύπτει η ανάγκη για νόημα.

Εδώ λοιπόν είναι η ιδέα της δημιουργικότητας ως μια γλωσσική σύμβαση που συνδέεται με νοητικές κατασκευές που μοιραζόμαστε επικοινωνώντας. Όσο περισσότερο μοιράζεται η κατασκευή μας, τόσο πιο δημιουργικό θα φαίνεται στους άλλους αυτό που μας φαίνεται ως τέτοιο. Το νηπιαγωγείο, που επιτρέπει στο παιδί να αναπτυχθεί μέσω της δημιουργίας ελεύθερων ανταλλαγών τόσο με συνομηλίκους όσο και με ενήλικες, αποδεικνύεται ότι είναι ένα επαρκές «εργαστήριο ανθρωπίνων σχέσεων», ένα περιβάλλον που ευνοεί τη δημιουργική κατασκευή ουσιαστικών κοινών και ανταποδοτικών εμπειριών, με στόχο την αναγνώριση και ενίσχυση των διαφορών.

Ένα δημιουργικό παιδί είναι ένα παιδί που μεταφέρει όλο του το πάθος και όλο του το ενδιαφέρον για αυτό που κάνει, υποδηλώνοντας το με μια έντονη συναισθηματική και συναισθηματική φόρτιση και εκφράζοντας, μέσω των πράξεων του, όλο τον εαυτό του επειδή, όπως ισχυρίζεται, στην εφαρμογή του δικού του δημιουργικές ικανότητες.

2.2 Διακυβεύονται συναισθήματα

Η προσοχή στην πλήρη ανάπτυξη της συναισθηματικής και δημιουργικής σφαίρας είναι απαραίτητη για μια σωστή παιδική εκπαίδευση. Το παιδί πρέπει να μάθει να αναγνωρίζει τα συναισθήματα του, να τα επεξεργάζεται, να τα εκφράζει και να τα μοιράζεται σε έναν διαμορφωτικό χώρο διαλογικής συνάντησης με τον ενήλικα, είτε είναι εκπαιδευτικός είτε γονέας. Αυτός ο χώρος μπορεί να αναπαρασταθεί από το εργαστήριο θεάτρου. Η μη νομιμοποίηση της συναισθηματικής σφαίρας κινδυνεύει να γίνει αιτία στάσεων καταστολής της εσωτερικής εμπειρίας του παιδιού.

Ένα παιδί που δεν ξέρει πώς να μοιραστεί τα συναισθήματα του βιώνει τη σχέση με τον άλλο με αποθαρρυντικό, αποστασιοποιημένο και απογοητευτικό τρόπο, περιορίζοντας τον εαυτό του να δείχνει μόνο το διανοητικό μέρος του εαυτού του και ποτέ το συναισθηματικό και συναισθηματικό. Ταυτόχρονα θα γίνει δεκτός από τον άλλο ως ψυχρός και όχι ιδιαίτερα συμμετοχικός, στέλνοντας ένα μήνυμα που μπορεί εύκολα να ερμηνευτεί ως αίσθημα απόρριψης.

Τα συναισθήματα, τα συναισθήματα, οι στοργές, είναι συστατικές πτυχές της ανθρώπινης ταυτότητας. ενώ δεν το λύνουν στο σύνολο του, το δομούν και το ρυθμίζουν με οριστικό και

μόνιμο τρόπο. Εξ ου και η σημασία της σωστής εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών με στόχο την επίτευξη της επαγγελματικής τους επικοινωνιακής ποιότητας, η οποία τους δίνει τη δυνατότητα να διαβάζουν τις δυνατότητες ή τους κινδύνους των συναισθηματικών/συναισθηματικών μεταβλητών και επίσης να βυθίζονται στον συναισθηματικό κόσμο του παιδιού, δείχνοντας ενδιαφέρον, εμπλοκή και συμμετοχή, δίνοντας τη σωστή αξία στα συναισθήματα που θέλει να επικοινωνήσει.

Η συναισθηματική εμπειρία πρέπει να εκπαιδεύεται προς την κατεύθυνση του σκόπιμου ελέγχου και υπόκειται σε ρυθμιστικές διαδικασίες που στοχεύουν στη δημιουργία αμοιβαίων αντιστοιχιών μεταξύ πεποιθήσεων-επιθυμιών-συναισθημάτων, καθώς και στην προσαρμογή της εμπειρίας που βιώνεται εσωτερικά και της εξωτερικής της εκδήλωσης σε σχέση με το πλαίσιο, κοινωνική αναφορά. Από αυτό προκύπτει ότι η σχεσιακή νοημοσύνη που αποτελεί τη βάση της σωστής διαχείρισης των συναισθημάτων μαθαίνεται μέσα από τη διαδικασία της κοινωνικοποίησης.

Από τους πρώτους μήνες της ζωής του, το παιδί τροποποιεί τις δικές του συναισθηματικές εκφράσεις σε σχέση με το συναισθηματικό μήνυμα που του μεταδίδει η μητέρα μέσω της συναισθηματικής του συμπεριφοράς. Για αυτόν, η μητρική φιγούρα αποδεικνύεται ο πρώτος κρίκος μεταξύ της ενδοψυχικής εμπειρίας και της εξωτερικής εκδήλωσης. Στη συνέχεια, αυτή η πρώτη στοιχειώδης διαδικασία συναισθηματικής ανάπτυξης, την οποία το παιδί εκμεταλλεύεται στο πλαίσιο μιας διαδικασίας κοινωνικοποίησης, για να συνδέσει ορισμένες προσωπικές συναισθηματικές καταστάσεις με συγκεκριμένες κοινωνικές εμπειρίες. Επομένως, το παιδί σταδιακά μαθαίνει να τροποποιεί τις δικές του συναισθηματικές αντιδράσεις σε σχέση με αυτές των άλλων και, με βάση τη συμπεριφορά των τελευταίων, αποκτά την ικανότητα να επεξεργάζεται συγκεκριμένα και σταδιακά πιο πολύπλοκα νοητικά σχήματα. Η ανάπτυξη μιας σωστής συναισθηματικής αγωγής επιτρέπεται με την εφαρμογή της γονικής απόδοσης, καθώς «οι γονείς τείνουν να αποδίδουν προθέσεις και συναισθήματα στο παιδί ακόμη και πριν αυτό μπορέσει να τα νιώσει, καθώς και να χαρακτηρίσουν ορισμένες εκφραστικές και κινητικές αντιδράσεις ως χαρακτηριστικές του συγκεκριμένα συναισθήματα» (Ανώλλη, 1992).

Το σημαντικό είναι ότι μια τέτοια στάση από τη γονική φιγούρα δεν φτάνει στο σημείο να γίνει μια τάση, συχνά ασυνείδητη, να αποδίδει στα συναισθήματα του παιδιού μια έννοια που ο ενήλικας ερμηνεύει ως «σωστό». Με αυτόν τον τρόπο, θα μετατρέψει το συναίσθημα που εκφράζει και βιώνει το παιδί σε δικό του συναίσθημα, εφαρμόζοντας μια συμπεριφορά που το τελευταίο θα μπορούσε να ερμηνεύσει ως πραγματική συναισθηματική και ψυχολογική επιθετικότητα, χάνοντας έτσι κάθε μελλοντικό ενδιαφέρον να αφηγηθεί τις δικές του εσωτερικές εμπειρίες. Γι' αυτό είναι σημαντικό για τον ενήλικα να ανακτήσει την ικανότητα να ξαναδουλέψει τη δική του «μαγική σκέψη», ανακαλύπτοντας εκ νέου την ευαισθησία

απέναντι σε αυτό το ευφάνταστο σύμπαν μέσω του οποίου το παιδί επικοινωνεί τη συναισθηματική του εμπειρία. Το να βυθιστείτε στον εσωτερικό κόσμο του παιδιού, να δείξετε ενδιαφέρον, συμμετοχή και συμμετοχή, σας επιτρέπει να δώσετε τη σωστή αξία και νόημα στα συναισθήματα που θέλει να μας μεταδώσει. Το παιδί πρέπει να αισθάνεται ελεύθερο να βιώσει το δικό του συναισθηματικό σύμπαν βρίσκοντας στον ενήλικα ένα πρότυπο και έναν οδηγό που το υποστηρίζει και το ενθαρρύνει να επικοινωνήσει όλη τη μοναδικότητα της δικής του εσωτερικότητας. Η συναισθηματική επικοινωνία μεταξύ ενήλικου και παιδιού, για να πραγματοποιηθεί, απαιτεί ένα κοινό χώρο συνάντησης που δεν μπορεί παρά να είναι επικοινωνιακού τύπου. Η συναισθηματική επικοινωνία με ένα παιδί συνεπάγεται την προθυμία του ενήλικα να τηρήσει τη συναισθηματική του γλώσσα, δηλαδή μια γλώσσα που αποτελείται από εικόνες και μεταφορές, όνειρα και φανταστικές αφηγήσεις, προκειμένου να ανακαλύψει ξανά, ως οδηγός ενήλικων, την αυτογνωσιακή δύναμη που έχει. δημιουργικό, ευφάνταστο και ευφάνταστο όραμα ζωής μπορεί να απελευθερώσει. Η στάση της προθυμίας να μοιραστούμε συναισθήματα και σκέψεις του άλλου «χωρίς να παραβιάζονται τα όρια μεταξύ του εαυτού και του άλλου» επιτυγχάνεται μέσω της ενσυναίσθησης.

Η καθιέρωση μιας σωστής συναισθηματικής επικοινωνίας επιτρέπει στον ενήλικα να συνοδεύει, να προωθεί, να υποστηρίζει τις εσωτερικές εξερευνήσεις του παιδιού προς αναζήτηση των δικών του ενδιαφερόντων, κλίσεων και ταλέντων, δημιουργώντας επίσης ένα κλίμα συνεργασίας ευνοϊκό για την προώθηση της αυτοεκτίμησης του στο παιδί. , θέτοντας τις βάσεις για τη δημιουργία μιας σωστής σχέσης μεταξύ ίσων, βασισμένη στην αξία της φιλίας και του αλληλοσεβασμού.

2.3 Εκπαίδευση στη θεατρικότητα: η σημασία της παιδαγωγικής αξίας

Η εκπαίδευση στη θεατρικότητα διαμορφώνεται ως μια διαδικασία που σας κάνει να αλληλεπιδράτε με διαφορετικά επίπεδα: παιχνίδι, αφήγηση, ταυτότητα, συνέχεια, τελετουργία, σχέση. Γίνεται λοιπόν θεμελιώδες για την ανάπτυξη του παιδιού: έχει τις ρίζες του στις καινοτομίες που έκαναν οι σκηνοθέτες-παιδαγωγοί του εικοστού αιώνα (Stanislavskij, Copeau, Boal, Barba) στο θεατρικό πεδίο και είναι συνυφασμένο, στον εκπαιδευτικό σκοπό, με τις θεωρίες μεγάλων παιδαγωγών των δύο τελευταίων αιώνων (Devey, Montessori, Maritain). Όπως είδαμε στο πρώτο κεφάλαιο, στις θεωρίες αυτών των παιδαγωγών υπάρχει η σημασία του να κάνεις, να εμπλακείς, σχεδόν να «λερώσεις τα χέρια σου» για να μάθεις καθημερινές συμπεριφορές μέσα από την εμπειρία. Η συνάντηση θεάτρου και εκπαίδευσης λαμβάνει χώρα στη θεατρική έρευνα του εικοστού αιώνα, όπου η προσοχή μετατοπίζεται από τη στείρα πραγματοποίηση μιας παράστασης στην κεντρική θέση του ηθοποιού, του πρωταγωνιστή μιας διαδικασίας.

Η συνάντηση είναι παρούσα όταν ο άνθρωπος και οι ιδέες του τοποθετούνται στο κέντρο του έργου. Με αυτόν τον τρόπο ο άνθρωπος ανακτά τη δική του προσωπικότητα, εκφραστικότητα και τον κάνει να μεγαλώνει μέσα από μια ατομική διαδρομή που είναι μέρος ενός ομαδικού σχεδιασμού. Από τη θεατρική δράση αναδύονται χαρακτηριστικά: η συναισθηματική αξία, ο σκοπός της δράσης και οι σχέσεις. Δεδομένου ότι η θεατρική εμπειρία έχει πραγματική παιδαγωγική αξία, φαίνεται απαραίτητο να βρεθεί μια κατάλληλη θέση για αυτήν που να μπορεί να την ενσωματώσει στις παραδοσιακές διδακτικές δραστηριότητες. Αυτό συνεπάγεται την ανάγκη επαναφοράς του θεάτρου σε ένα εκπαιδευτικό εγχείρημα με τις ευρύτερες και πιο ποικίλες αναφορές, ώστε να μην χρειάζεται ούτε η απολυτοποίηση του θεάτρου ούτε η απολυτοποίηση ενός συγκεκριμένου θεατρικού στυλ.

Με αυτόν τον τρόπο, η παιδαγωγική δεν δημιουργεί παρεμβολές, δεν θέτει αυθαίρετους περιορισμούς, αλλά υιοθετεί μια στάση ανοιχτότητας προς τις θεατρικές πραγματικότητες, βοηθά στη διάσπαση και ανάλυση των τεχνικών και υφολογικών συνιστωσών αυτών των πραγματικοτήτων, αλλά αντλεί τις συνέπειες του γεγονότος ότι Το θέατρο δεν μπορεί να είναι για τους μαθητές ό,τι είναι για τον θεατρικό συγγραφέα, τον σκηνοθέτη, τον σκηνογράφο, τον ηθοποιό. Αυτό συμβαίνει γιατί το σχολείο γνωρίζει ότι η θεατρική εμπειρία δεν είναι και δεν πρέπει να παραμείνει η μόνη δραστηριότητα, αλλά πρέπει να ενσωματωθεί με άλλες δραστηριότητες όπως ο κινηματογράφος, η μουσική, οι εικαστικές τέχνες, η ποίηση, η λογοτεχνία, η επιστήμη και, ειδικότερα, η πτυχή που πρέπει να Το να λαμβάνεται περισσότερο υπόψη συνίσταται από το γεγονός ότι κάθε μαθητής παρεμβάλλεται στην καθημερινότητά του στην οποία αντιμετωπίζονται προβλήματα, λαμβάνονται αποφάσεις, αισθάνεται πόνος, έλκεται από ιδανικά που εξυψώνουν και επιτίθενται από απογοητεύσεις που καταθλίβουν.

Ελπίζεται λοιπόν ότι η εκπαίδευση στη θεατρικότητα ζει και σχέσεις με άλλες εμπειρίες, τα αποτελέσματα των οποίων μπορούν επίσης να ωφελήσουν τους τρόπους συνάντησης με το θέατρο, αφού το θέατρο, εάν πειραματιστεί ενεργά, ελκύει τον εαυτό του, αλλά ταυτόχρονα ωθεί προς τον κόσμο. ; Αυτό επιβεβαιώνει ότι, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, η σύμβαση ή η θεατρική μυθοπλασία δεν κλείνεται στον εαυτό της, αλλά έχει το καθήκον να μεσολαβεί στη διεύρυνση της εμπειρίας.

Η δημιουργία μιας θεατρικής παράστασης περιλαμβάνει μια εποικοδομητική στρατηγική, δίνοντας νόημα στις δυσκολίες, τις προσπάθειες και τις προσπάθειες που υπέστησαν. Στο θέατρο, όπου οι ρόλοι είναι πολλαπλοί και εμπλέκονται ο λόγος, οι χειρονομίες, οι παρουσίες, οι απουσίες, υπάρχουν τόσο αναλογικά όσο και ψηφιακά συστήματα επικοινωνίας. Ο χώρος της σκηνής, για έναν μαθητή, γίνεται σημαντικός γιατί είναι ο χώρος όπου μπορεί κανείς να προσπαθήσει και άρα να μελετήσει.

Η παιδεία στη θεατρικότητα ξεκινά από την πεποίθηση ότι κάθε άτομο έχει τη δική του, πολύτιμη φυσική προεκφραστικότητα που τον χαρακτηρίζει με έναν ιδιαίτερο τρόπο, την οποία όμως δεν γνωρίζουν όλοι. Μία από τις θεμελιώδεις αρχές αυτής της θεωρίας είναι η εκπαίδευση του ηθοποιού-προσωπικού. Ο κύριος στόχος είναι η ανάπτυξη της δημιουργικότητας, η οποία, όπως είδαμε στις προηγούμενες παραγράφους, είναι η βάση για σωστή ανάπτυξη.

Η θεατρική δραστηριότητα γίνεται εκπαιδευτική διαδικασία όταν εμπλέκει τη δουλειά του υποκειμένου πάνω στον εαυτό του, που το οδηγεί στην ανακάλυψη του δικού του ανθρώπου.

2.4 Από τα μάτια του παιδαγωγού-θεατρολόγου

Το πρόγραμμα εκπαίδευσης θεατρολόγων-εκπαιδευτών πρέπει να ιδωθεί σε μια προοπτική συνεχούς εμπλουτισμού και άμεσα βυθισμένο στην πραγματικότητα στην οποία ο ίδιος δρα. Κάνοντας αυτό δοκιμάζει τις δεξιότητες του και αναζητά τους καταλληλότερους τρόπους για να τις συμφιλιώσει. Η επιλογή χρήσης του θεάτρου ως εκπαιδευτικού εργαλείου συνεπάγεται, κατά συνέπεια, την ανάγκη αναζήτησης μιας παιδαγωγικής και διδακτικής προσέγγισης διαφορετικής από τα παραδοσιακά μοντέλα, η οποία επεκτείνει την ανάλυση της για να βρει τα συνδεδεμένα σημεία που επιτρέπουν τον συνδυασμό θεατρικής τέχνης και παιδαγωγικής. Πρώτα απ' όλα, ο δάσκαλος που χρησιμοποιεί το θέατρο, θέτοντας τους στόχους της απόκτησης γνώσης, πρέπει να συνειδητοποιήσει ότι αυτός ο πλούτος γνώσης μπορεί να επιτευχθεί μόνο με τη χρήση τεχνικών και διαδικασιών που βασίζονται στην πρακτική. Ο δάσκαλος πρέπει να ξέρει πώς να σχεδιάζει έναν χώρο στον οποίο οι μαθητές μπορούν να αποκτήσουν συγκεκριμένα αυτά τα στοιχεία γνώσης που έχουν τεθεί ως στόχοι. Δεύτερον, πρέπει να γνωρίζει ότι η τέχνη δεν μπορεί να παραμείνει κλειστή μέσα της, αλλά πρέπει να αλληλεπιδρά με μια πληθώρα συγκεκριμένων γλωσσών όπως μουσική, χορός, μίμηση, λογοτεχνία, ζωγραφική κ.λπ., που διευρύνουν το πεδίο δράσης της και το εμπλουτίζουν. Για να συνεργαστεί με το θέατρο, ο δάσκαλος πρέπει να εγκαταλείψει μια κλειστή και κλαδική προοπτική για να ανοιχτεί στα διάφορα περιεχόμενα που μπορεί να προέρχονται από άλλους τομείς της γνώσης.

Οι παιδαγωγικές δεξιότητες είναι απαραίτητες για τον καθορισμό των αρχών και των κανόνων που πρέπει να ακολουθούνται στο θεατρικό πεδίο για να οδηγήσουν τον μαθητή σε ένα επίπεδο γνώσης κατάλληλο για αυτόν και λειτουργικό στη βελτιστοποίηση των πόρων του. Στην πραγματικότητα, δεν είναι απαραίτητα όλοι οι ειδικοί στη θεατρική τέχνη σε θέση να καθοδηγήσουν σωστά όσους συμμετέχουν σε ένα εργαστήριο, γιατί, όπου κυριαρχεί η επιθυμία να αποκτήσουν ένα προϊόν που να ισχύει αποκλειστικά από άποψη αισθητικών κριτηρίων, λείπει η εκπαιδευτική λειτουργία. Ο ηθοποιός-παιδαγωγός που ηγείται του

θεατρικού εργαστηρίου πρέπει να τοποθετηθεί μπροστά στον εκπαιδευόμενο ως οδηγός, αλλά όχι ως διευθυντική φιγούρα που θυσιάζει την παιγνιδιάρικη πτυχή για να επιβάλει το δικό του ερμηνευτικό σχήμα. Αυτός πρέπει να είναι αυτός που οδηγεί τους φοιτητές στην ανάκτηση των ικανοτήτων που ήδη κατέχουν, στην ενίσχυση των δυνάμεων που υπάρχουν ήδη σε κάθε μάθημα, προσπαθώντας να αντισταθμίσει την ξήρανση τους. Ο δάσκαλος που αναλαμβάνει το ρόλο του ηθοποιού-παιδαγωγού πρέπει να είναι πρόθυμος να εγκαταλείψει τον ρόλο του ως πρωταγωνιστή, που δεσμεύει τους μαθητές με το ρόλο των θεατών. Ο μαέστρος της θεατρικής δραστηριότητας πρέπει να βάζει τους μαθητές σε πρώτο πλάνο, να τους ακούει, να αναγνωρίζει τους πόρους τους. Θα ήταν σημαντικό να ληφθεί υπόψη η αίσθηση της επισημοποίησης της γνώσης και να μπούμε στην προοπτική μιας πιο ανοιχτής και ευέλικτης μορφής εκπαίδευσης. Πρόκειται για την αποδοχή του κινδύνου αλλαγής και τη θέση του εαυτού στην προοπτική της ανακάλυψης και του δυνατού. Το θέατρο στην ιδιαιτερότητα του να ανοίγει φανταστικούς ορίζοντες στους οποίους μπορεί κανείς να δράσει, συνεπάγεται την ανάγκη να ανοιχτεί στο απροσδόκητο, στο παιχνίδι, στον δημιουργικό διάλογο.

2.5 Θέατρο και επικοινωνία

Τόσο η προφορική έκφραση όσο και η γλώσσα του σώματος είναι πολύ σημαντικοί τομείς στο πρόγραμμα σπουδών για βρέφη. Από την άλλη, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το θέατρο προκαλεί καταστάσεις λεκτικής και μη λεκτικής επικοινωνίας.

Η θεατρική δραστηριότητα στην τάξη μπορεί να βοηθήσει τα παιδιά να μάθουν να εκφράζονται με πιο φυσικό τρόπο και να προσεγγίζουν την πραγματικότητα και τον κόσμο χρησιμοποιώντας λέξεις και χειρονομίες.

2.6 Προφορική και γραπτή έκφραση

Μέσω του διαλόγου και της έκφρασης προσωπικών ιδεών ενθαρρύνεται η προφορική έκφραση. Η γραπτή γλώσσα επωφελείται από την ανάπτυξη σεναρίων και η ικανότητα ανάγνωσης ενισχύεται με την επιλογή των έργων, μετά την Tejerina (1993).

Από την άλλη πλευρά, η ανάγνωση και η γραφή μπορούν επίσης να ενισχυθούν μέσω της πρακτικής του θεάτρου, ενθαρρύνοντας τα παιδιά να είναι περίεργα για αυτούς τους τομείς.

Ο Gordon Wells δηλώνει (αναφέρεται από τον Bigas Salvador, 2008) ότι η προφορική και γραπτή γλώσσα μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως σημαντικό εργαλείο που μας επιτρέπει να κατανοούμε καλύτερα τον κόσμο γύρω μας. Οι εμπειρίες μας αποκτούν νόημα μέσω της λεκτικής έκφρασης. Η προσπάθεια να εξηγήσουμε μια ιδέα ή μια σκέψη με λέξεις μας βοηθά να την κατανοήσουμε. Έτσι, η γλώσσα μας βοηθά να διαλογιστούμε για οτιδήποτε μας περιβάλλει.

2.7 Σχέση του θεάτρου με το πρόγραμμα σπουδών

Η επαφή με τις τέχνες είναι μια μαθησιακή εμπειρία που επιτρέπει στα παιδιά να εκφράσουν δημιουργικά τις σκέψεις, τα συναισθήματα και τις απόψεις τους για θέματα και καταστάσεις που τα αφορούν. Μέσα από την οργανωμένη και συστηματική επαφή με τις τέχνες, αναπτύσσουν αισθητικά συναισθήματα και κρίση, αντιλαμβάνονται κερδοσκοπικές αξίες και στοιχεία του παγκόσμιου και τοπικού πολιτισμού, διαπραγματεύονται επιλογές και δημιουργικές λύσεις και απολαμβάνουν την καλλιτεχνική δημιουργία. Ο στόχος των θεατρικών τεχνών η κατανόηση της θεατρικής έκφρασης και αλληλεπίδρασης, των θεατρικών στοιχείων και της θεατρικής δημιουργίας, καθώς και των θεατρικών ειδών σε διαφορετικά κοινωνικοπολιτισμικά πλαίσια. Αναφορικά με τον τομέα της Γλώσσας: Επικοινωνία και αναπαράσταση, το Πρόγραμμα σπουδών του Υπουργείου Παιδείας, το οποίο καθορίζει τις ελάχιστες διδασκαλίες του δεύτερου κύκλου της Προσχολικής Εκπαίδευσης, αναφέρει τα ακόλουθα περιεχόμενα που σχετίζονται με τη δραματοποίηση λεκτική γλώσσα, προσέγγιση της λογοτεχνίας), καλλιτεχνική γλώσσα και γλώσσα σώματος:

- ☒ Ακούστε και κατανοήστε ιστορίες, ιστορίες, θρύλους, ποίηση, ρίμες ή αινίγματα, παραδοσιακά και σύγχρονα, ως πηγή ευχαρίστησης και μάθησης.
- ☒ Απαγγελία κάποιων ποιητικών κειμένων, πολιτιστικής παράδοσης ή συγγραφέα, απολαμβάνοντας τις αισθήσεις που παράγουν ο ρυθμός, η ομοιοκαταληξία και η ομορφιά των λέξεων.
- ☒ Δημιουργική συμμετοχή σε γλωσσικά παιχνίδια για διασκέδαση και μάθηση.
- ☒ Δραματοποίηση λογοτεχνικών κειμένων και απόλαυση και ενδιαφέρον για έκφραση με τη βοήθεια εξωγλωσσικών πόρων.
- ☒ Ενδιαφέρον για την ανταλλαγή ερμηνειών, αισθήσεων και συναισθημάτων που προκαλούνται από λογοτεχνικές παραγωγές.
- ☒ Προσεκτική ακρόαση μουσικών έργων που υπάρχουν στο περιβάλλον.
- ☒ Ενεργή συμμετοχή και απόλαυση στην ερμηνεία τραγουδιών, μουσικών παιχνιδιών και χορών.
- ☒ Ανακάλυψη και πειραματισμός χειρονομιών και κινήσεων ως σωματικών πόρων έκφρασης και επικοινωνίας.
- ☒ Χρήση, με επικοινωνιακή και εκφραστική πρόθεση, των κινητικών δυνατοτήτων του ίδιου του σώματος σε σχέση με τον χώρο και τον χρόνο.

- ☒ Αυθόρμητη αναπαράσταση χαρακτήρων, γεγονότων και καταστάσεων σε συμβολικά, ατομικά και κοινά παιχνίδια.
- ☒ Συμμετοχή σε δραστηριότητες δραματοποίησης, χορούς, συμβολικά παιχνίδια και άλλα παιχνίδια σωματικής έκφρασης.

2.8 κινήτική, μουσική και καλλιτεχνική ανάπτυξη μέσω από το θέατρο

Μέσω του θεάτρου και της δραματοποίησης, τα παιδιά στην πρώιμη παιδική ηλικία μπορούν να ενισχύσουν σημαντικές πτυχές όπως η πλαστική, η μουσική και η κινήτική ανάπτυξη.

Σύμφωνα με τον Αμερικανό ψυχολόγο Gardner (αναφέρεται από τον Monteros Molina, 2006), η νοημοσύνη δεν μπορεί να συλληφθεί ως ενιαία μονάδα, αλλά υπάρχουν πολλαπλές νοημοσύνη που είναι διαφορετικές μεταξύ τους και ανεξάρτητες. Για τον Γκάντνερ, οι γλωσσικές και μαθηματικές δεξιότητες δεν είναι αποκλειστικές. Αυτός ο συγγραφέας μιλάει για άλλες δεξιότητες όπως η μουσική ή η σωματοκινήτική.

Ακολουθώντας τον Gallego Garcia:

Η εκπαίδευση στο σωματικό σχήμα είναι ένα θεμελιώδες κομμάτι της ψυχοκινήτικής εκπαίδευσης, αφού το παιδί προσαρμόζεται στον κόσμο μέσω του σώματος του και πρέπει να τον γνωρίζει για να τον χειριστεί αποτελεσματικά. Αλλά αν η κίνηση των παιδιών (περπάτημα, άλμα, τρέξιμο, αιώρηση, έρποντας...) συνδυάζεται με μουσική διέγερση, είναι μια συναρπαστική ανακάλυψη, μια καλύτερη κατανόηση της, που δεν συμβαίνει όταν την ακούν μόνο ή κινούνται χωρίς ακούγοντάς το (παραπομπή από Ortega Ballesterero και Sánchez Palacios, 2010, σ.1).

Σύμφωνα με αυτούς τους συγγραφείς, υπάρχει στενή σχέση μεταξύ της κινήτικής ανάπτυξης και της μουσικής εκπαίδευσης.

Κεφάλαιο 3: Δραστηριότητες δημιουργικής γραφής

3.1 Παρουσία και εκπαιδευτική αξία θεατρικών έργων

Ένας από τους σημαντικούς ορισμούς της «θεατρικής αγωγής» ή της «χοροπαιδείας» είναι η ενίσχυση της συλλογικής εργασίας, γι' αυτό και αυτό που πρέπει να επιτευχθεί γίνεται στόχος που πρέπει να επιτευχθεί «μαζί». Οι δραστηριότητες του εργαστηρίου ενθαρρύνουν τόσο το άτομο όσο και την ομάδα: η εργασία στοχεύει αφενός στην ευνοϊκή ανάδειξη της προσωπικής ταυτότητας του παιδιού / νέου και στην ενίσχυση της ασφάλειάς του, μέσω της ενίσχυσης του, της προώθησης των θετικών ιδιοτήτων που διαθέτει και , επομένως, βοηθώντας το να γνωριστεί, από την άλλη, η ομαδική εργασία ενισχύεται ως στιγμή αντιπαράθεσης που ωθεί τα παιδιά να λαμβάνουν υπόψη τις απόψεις των άλλων, διευκολύνοντας την αποκέντρωση από τον εαυτό του και από τις δικές του θέσεις. Ο απώτερος σκοπός είναι, επομένως, να προσφέρουμε στους ανηλίκους ένα μέρος όπου θα εκτιμούν την ελευθερία σκέψης, τη δημιουργικότητα, τη φαντασία και τη συνεργασία με άλλους.

Η ιδέα του εργαστηρίου εξιδανικεύεται ως χώρος εμπειρίας Deweyan και της τέχνης ως εμπειρία εκπαίδευσης. Και πάλι, το εργαστήριο κατανοείται ως μια διαφορετική χωρικότητα από την τάξη, όπου μαθαίνεις κάνοντας, όπου ορίζεις μια νοητική στάση που μαθαίνει συνεχώς, μέσω του προβληματισμού και της δραστηριότητας. Το εργαστήριο μέσα σε ένα σχολείο δεν έχει στόχο να ιδρύσει μια ακαδημία δραματικής τέχνης, να εκπαιδεύσει ηθοποιούς ή τεχνικούς, αλλά πρέπει να προτείνει και να προσπαθήσει να υλοποιήσει ένα εκπαιδευτικό έργο. Ο δρόμος που ακολουθούν οι μαθητές με τους δασκάλους τους που συμμετέχουν σε αυτή τη δραστηριότητα είναι ένας δρόμος γνώσης, στόχος του οποίου είναι να γνωρίσουν τον εαυτό τους και τις εκφραστικές τους ικανότητες, που επιτυγχάνεται μέσω του σώματος τους, των άλλων (μαθαίνοντας να ακούν και να ακούγονται) και το πολιτιστικό σύμπαν. στο οποίο δραστηριοποιούμαστε όλοι.

Θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι ο σκοπός ενός εργαστηρίου αυτού του είδους είναι η εκπαίδευση ενός αντικειμένου που είναι ουσιαστικά καλός πολίτης, άρα συμπίπτει με αυτόν του εκπαιδευτικού ιδρύματος. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η σύλληψη με αυτόν τον τρόπο μπορεί να υπάρξει μόνο μέσα σε ένα σχολείο και παρουσιάζεται ως ένα πραγματικό διδακτικό πείραμα που στοχεύει στην αναζήτηση νέων τρόπων μάθησης. Οι τέχνες στο σχολείο σημαίνει να δίνεται έμφαση στη διαδικασία συνειδητοποίησης του μαθητή, του σώματος του, της φωνής του, των συναισθημάτων του και των σχέσεων του με τους άλλους. Τελευταίο αλλά όχι ασήμαντο, η επιθυμία να «δείξει τον εαυτό του», έχοντας επίγνωση ότι αυτό που δείχνει έχει την οθόνη της «μάσκας»: «είμαι εγώ, αλλά ταυτόχρονα είμαι και ο άλλος που εκπροσωπώ. Κι όποιος με βλέπει βλέπει τον άλλον. Αλλά τονίζω τον εαυτό μου.

Αυτός ο εαυτός μου που γνώρισα, ανέλυσα, αγάπησα, δυσαρέστησα κατά τη διάρκεια του θεατρικού εργαστηρίου».

Επιπλέον, η εργαστηριακή διδασκαλία ενθαρρύνει την επικοινωνία η οποία, με βάση τη δραματοποίηση και την εστίαση στη μυθοπλασία και «σαν», επίσης μέσω της χρήσης του παιχνιδιού ρόλων, εκτός από την τόνωση της περιέργειας, προωθεί την καλύτερη εκμάθηση ξένων γλωσσών, χάρη στη «μάθηση από πράξη».

Σε αυτό το κεφάλαιο θα παρουσιάσουμε ορισμένα έργα που εφαρμόστηκαν σε διάφορα ιταλικά σχολεία ή εκπαιδευτικά κέντρα που έχουν επιτύχει σημαντικά αποτελέσματα κοινωνικής ένταξης και παιδαγωγικών σκοπών.

Η παρέμβαση έχει αρθρωτό σύστημα.

Η πρώτη ενότητα επικεντρώνεται στην ανάγνωση και την ακρόαση. Τα παιδιά θα ακούσουν την ανάγνωση των αποσπασμάτων από τον δάσκαλο και θα εξηγήσουν τα συναισθήματα και τα συναισθήματα τους τόσο προφορικά όσο και με το σχέδιο. Ο σκοπός αυτών των δραστηριοτήτων είναι να καταστήσουν σαφές ότι μια ιστορία δεν έχει το ίδιο νόημα για όλους.

Διαβάζοντας ή ακούγοντας βυθιζόμαστε ολοκληρωτικά στην ιστορία, κατακλύζουμε αλλά όχι παθητικοί, συνεργαζόμαστε, επινοούμε, ξυπνάμε όλη την ιστορία ξεκινώντας από τις λίγες λέξεις που τη λένε.

Δεν είναι ο συγγραφέας, αλλά ο αναγνώστης που εκτιμά αυτό που διαβάζει, το οποίο ερμηνεύει ξεκινώντας από τα δικά του νοήματα.

Η δεύτερη ενότητα εστιάζει στη γραφή. Θα προσφερθούν παιχνίδια επικοινωνίας και ιδέες για τη διευκόλυνση της εφεύρεσης φανταστικών χαρακτήρων, φανταστικών περιβαλλόντων ή ιστοριών. Γράφοντας δεν εννοώ μόνο τη λεκτική γλώσσα, αλλά κάθε παιδί ή ομάδα παιδιών θα επιλέξει την πιο συμπαθητική γλώσσα, την εμβληματική, πλαστική, γλώσσα του σώματος, με μέγιστη ελευθερία. Καθένας από αυτούς θα είναι ένας ταξιδιώτης που θα μας οδηγήσει στον μεγαλύτερο κόσμο που έχει δει, τόσο απέραντο και γεμάτο απίστευτα, παράδοξα και περίεργα πράγματα που ποτέ δεν πιστεύαμε ότι θα βλέπαμε.

3.2 Μεθοδολογία

Η μεθοδολογία θα είναι διαδραστική: η προληπτική δράση των μαθητών θα αναπτύσσεται και θα διεγείρεται συνεχώς μέσω της τεχνικής καταγιγισμού εγκεφάλου.

Το μονοπάτι θα δει αρχικά μια ατομική δέσμευση και αργότερα τη διαίρεση σε συνεργατικές ομάδες, εντός των οποίων θα αναδειχθούν οι προϋποθέσεις «συνεργασίας», δηλαδή:

- την ικανότητα να διαχειρίζονται ανεξάρτητα την επιχείρησή τους εντός του ομίλου.
- την ικανότητα εύρεσης επαρκών απαντήσεων και λύσεων σε συγκεκριμένα προβλήματα (επίλυση προβλημάτων).
- την ικανότητα ακρόασης.
- την ικανότητα αλληλεπίδρασης και συμφωνίας για διάφορες αποφάσεις με άλλους.

3.3 Προτεινόμενα Παιχνίδια

Οι δύο ενότητες, ανάγνωση και γραφή, δεν θα υλοποιηθούν χωριστά αλλά θα διασταυρωθούν κατά τη χρονική περίοδο που προβλέπεται από το έργο. Στην ενότητα για την ανάγνωση, θα δοθεί προτεραιότητα στην ακρόαση ολόκληρης της τάξης παραμυθιών. Στην ενότητα για τη γραφή θα προτείνω μερικές τεχνικές δημιουργικής γραφής, κατάλληλα τροποποιημένες, οι οποίες θα επιτρέψουν στα παιδιά να γράφουν μαζί ιστορίες.

3.3.1 Δραματοποίηση/ Θεατρικό παιχνίδι

Δραστηριότητα 1

Στόχοι:

- Να συνδυάσουν οπτικό και ακουστικό υλικό
- Να μάθουν να εκφράζουν τα συναισθήματα τους μέσα από τη δραματοποίηση
- Να μάθουν να εκφράζουν τις εσωτερικές τους σκέψεις
- Να μάθουν να δημιουργούν κλίμα συντροφικότητας και δημιουργικότητας μεταξύ τους
- Να εμπλουτίσουν τον προφορικό τους λόγο
- Τα παιδιά εισάγονται αβίαστα στις αφηγηματικές τεχνικές ενός κειμένου και στα βασικά δομικά του στοιχεία (πλοκή, χαρακτήρες, χωροχρονικό πλαίσιο)

Δίνουμε τη δυνατότητα στα παιδιά να επιλέξουν ένα από τα τρία βιβλία που τους προτείνουμε. Το βιβλίο που επιλέχθηκε είναι το «Γιατί είμαστε όλοι ξεχωριστοί», το οποίο προσεγγίζει τη διαφορετικότητα με έναν εύκολο και δυναμικό τρόπο. Στη φύση, το ουράνιο τόξο είναι όμορφο επειδή έχει τόσα διαφορετικά χρώματα! Όταν έρχεται η στιγμή να μιλήσουμε στα παιδιά για τις φυσικές, πολιτισμικές και θρησκευτικές διαφορές μεταξύ των ανθρώπων, μπορεί να δυσκολευτούμε μη γνωρίζοντας από πού ακριβώς να ξεκινήσουμε. Το βιβλίο αυτό προσεγγίζει με κατανοητό τρόπο τη διαφορετικότητα, διδάσκοντας στα παιδιά πώς να σέβονται τις διαφορές των ανθρώπων. Η συγγραφέας Jillian Roberts εισάγει τα παιδιά στις βασικές έννοιες για τη διαφορετικότητα των ανθρώπων και πώς τα παιδιά να τις σέβονται, σ' ένα βιβλίο που συνδυάζει ωραία εικονογράφηση και κατανοητό κείμενο.

Διαβάζουμε στα παιδιά το παραπάνω βιβλίο. Ανά διαστήματα κάνουμε μικρά διαλείμματα για απορίες. Στο τέλος, μετά την ανάγνωση συζητάμε και κάνουμε ερωτήσεις στα παιδιά για την κατανόηση του. Προτείνουμε στα παιδιά να διαδραματίσουμε το βιβλίο μέσα από ρόλους. Τα παιδιά μπορούν να επιλέξουν ένα ρόλο ή μια ομάδα από αυτές που αναφέρονται. Χωρίζουμε τα παιδιά σε μικτές ομάδες, δηλαδή, νήπια-προνήπια και αγόρια-κορίτσια. Τα παιδιά συζητούν μεταξύ τους και καταλήγουν στην πλοκή της ιστορίας με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού. Κάθε ομάδα κάνει μια δική της δραματοποίηση και στο τέλος συζητάμε τις εντυπώσεις τους, τι τους άρεσε περισσότερο και που δυσκολεύτηκαν.

Η συγκεκριμένη δραστηριότητα μπορεί να λειτουργήσει κυρίως σε παιδιά προσχολικής ηλικίας, αλλά και σε παιδιά της πρώτης σχολικής ηλικίας.

Δραστηριότητα 2

Στόχοι:

- Να καλλιεργήσουν τη δεξιότητα της αφήγησης ιστοριών, συναισθημάτων ή καταστάσεων και της περιγραφής προσώπων, τόπων και αντικειμένων με βιωματικό τρόπο
- Να μάθουν να εκφράζουν τα συναισθήματα τους
- Να μάθουν να εκφράζουν τα συναισθήματα τους μέσα από τη δραματοποίηση
- Να μάθουν να εκφράζουν τις εσωτερικές τους σκέψεις

Ο/Η εκπαιδευτικός παρουσιάζει στα παιδιά ένα ζευγάρι γυαλιά, τα οποία είναι διακοσμημένα με χρυσόσκονη, πούλιες, περιέχουν διάφορα χρώματα και πρέπει να δείχνουν πολύ εντυπωσιακά. Τα παιδιά φοράνε κάθε φορά με τυχαία σειρά τα γυαλιά, τα οποία έχουν μαγικές ιδιότητες και όποιο παιδί φοράει αυτά τα γυαλιά μπορεί να “τρυπώσει” σε ένα σπίτι, να δει τι ακριβώς συμβαίνει όταν όλη η οικογένεια βρίσκεται σε αυτό και να γνωρίζει τα προβλήματα που υπάρχουν ή δημιουργούνται μεταξύ των μελών μιας οικογένειας, όταν μετά το τέλος των εργασιακών υποχρεώσεων του καθένα συναντώνται πάλι όλοι μαζί στο σπίτι τους. Ο/Η εκπαιδευτικός δίνει παράδειγμα στα παιδιά :

- I. Μια μητέρα μπαίνει στο σπίτι και αγκαλιάζει το παιδί της.
- II. Ένα παιδί κάνει ζημιά και η μαμά το μαλώνει.
- III. Μια γιαγιά κάνει δουλειές στο σπίτι της.
- IV. Ένας μπαμπάς παίζει με το παιδί του.

Τα παιδιά φορώντας τα μαγικά γυαλιά «βλέπουν» και διηγούνται την συνέχεια των ιστοριών. Κατά τη διάρκεια της διήγησης ενθαρρύνουμε τα παιδιά να μας πούνε τι συναισθήματα τους δημιουργεί η “εικόνα” που βλέπουν. Όλα με την σειρά συνεχίζουν και συμπληρώνουν αυτό που είπε ο προηγούμενος δίνοντας όποια προέκταση σκεφτούν ή επιθυμούν, έως ότου συμπληρωθούν όλες οι ιστορίες. Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες και με βάση αυτό που είδαν δημιουργούν τη δική τους ιστορία που έπειτα καλούνται να δραματοποιήσουν.

3.3.2 ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ

Δραστηριότητα 1

Στόχοι:

- Να δημιουργούν δικές τους ιστορίες
- Να συνεργάζονται και να λειτουργούν ως ομάδα
- Να εμπλουτίζουν το λεξιλόγιό τους για τον γραπτό λόγο
- Να αναπτύξουν την κριτική και τη δημιουργική σκέψη
- Να κινητοποιήσουν τη φαντασία και τη συγγραφική επινοητικότητα

Ο/Η εκπαιδευτικός συζητάει με τα παιδιά για το κουκλοθέατρο, κάνει ερωτήσεις για να διαπιστώσει τι γνωρίζουν. Στη συνέχεια κατευθύνει τη συζήτηση ώστε τα παιδιά να προτείνουν να διαδραματίσουν μία ιστορία. Συζητάμε με τα παιδιά και αποφασίζουμε να δημιουργήσουν τη δική τους ιστορία αφού πρώτα χωριστούν σε ομάδες των τεσσάρων ή πέντε ατόμων. Τους δίνουμε χαρτιά Α4 που έχουμε διπλώσει την αριστερή πλευρά τους. Ξεκινάμε με τόσα χαρτιά όσοι είναι και οι μαθητές της ομάδας. Αρχικά, κάθε παιδί γράφει μία λέξη στην αριστερή πλευρά του κάθε χαρτιού, σε χρόνο τον οποίο καθορίζει κάθε φορά ο/η εκπαιδευτικός. Στη συνέχεια, το κάθε παιδί της ομάδας αρχίζει κυκλικά να συμπληρώνει την ιστορία γράφοντας μόνο στο πρώτο οριζόντιο "τσακισμένο" πλαίσιο μια άλλη λέξη με την οποία το επόμενο παιδί θα πρέπει να συνεχίσει την ιστορία. Με την υπόδειξη από τον/την εκπαιδευτικό ότι τελείωσε ο χρόνος, τα χαρτιά πηγαίνουν κυκλικά στον επόμενο μαθητή, που θα έχει τον χρόνο να διαβάσει τι έχουν γράψει προηγουμένως οι συμμαθητές του και να συμπληρώσει αναλόγως το κείμενο, ώστε να διατηρείται το νόημα και να εμπεριέχονται και οι λέξεις που είχαν αρχικά γραφτεί στην αριστερή πλευρά του χαρτιού. Στη περίπτωση που μία λέξη από αυτές δεν ταιριάζει στη ροή του κειμένου, μπορεί να αφαιρεθεί και στη θέση της να γραφτεί μία άλλη. Στο τέλος με τη βοήθεια των ήδη υπάρχουσών ηρώων, οι ομάδες παρουσιάζουν τις ιστορίες τους με θεατές τους συμμαθητές τους. Τα παιδιά για να μπουν περισσότερο στο κλίμα αναλαμβάνουν καθήκοντα ταξιθέτη και ταμεία για τα εισιτήρια. Μετά την ολοκλήρωση των θεατρικών έργων με κουκλοθέατρο, ο/η εκπαιδευτικός συζητάει με τα παιδιά τις εντυπώσεις και τα συναισθήματα που τους προκλήθηκαν την ώρα των παραστάσεων.

Δραστηριότητα 2

Στόχοι:

- Να συνεργάζονται και να λειτουργούν ως ομάδα
- Να εμπλουτίζουν το λεξιλόγιό τους για τον γραπτό λόγο
- Να αναπτύξουν την κριτική και τη δημιουργική σκέψη
- Να μάθουν να εκφράζουν τις εσωτερικές τους σκέψεις

Με αφορμή την παγκόσμια ημέρα φιλίας διαβάζουμε το παρακάτω ποίημα.

Όλα τα άνθη τ' αγαπώ
μεθώ στο άρωμά των
το βλέμμα να βυθίζεται
ποθώ στα χρώματά των.
Υπάρχει όμως έν λεπτόν
πολύ ευώδες άνθος
που δεν μαραίνεται ποτέ
και τ' αγαπώ με πάθος.
Αυτό δε θάλλει στους αγρούς
στους κήπους δεν υπάρχει
και τα αβρά του πέταλα ο ήλιος δεν θάλλει.
Έδαφος έχει δι' αυτό η τρυφερά καρδιά
με θέρμη απαράμιλλον και λέγεται Φιλία!

Μετά την ανάγνωση του, ο/η εκπαιδευτικός ρωτάει τα παιδιά τι κατανόησαν από το ποίημα και τι συναισθήματα τους δημιουργήθηκαν από αυτό. Μέσα από τη συζήτηση που γίνεται, τα παιδιά οδηγούνται στο συμπέρασμα ότι για να δημιουργηθεί μια φιλία με κάποιον άλλο άνθρωπο δεν χρειάζεται να υπάρχουν πολλά κοινά χαρακτηριστικά μεταξύ τους. Ο/Η

εκπαιδευτικός προτείνει στα παιδιά να χωριστούν σε ζευγάρια και να καταγράψουν ερωτήσεις μέσα από τις οποίες μπορεί να ανθίσει μια φιλία και να δημιουργήσουν ένα διάλογο, μέσα από αυτές, τον οποίο αργότερα θα πραγματοποιήσουν ένα θεατρικό έργο στο κουκλοθέατρο. Το κάθε παιδί θα επιλέξει μια κούκλα που πιστεύει ότι το χαρακτηρίζει περισσότερο και θα διαδραματίσουν τον διάλογο που έχουν δημιουργήσει. Μετά την παρουσίαση των διαλόγων μέσω του κουκλοθέατρου συζητούν με τον/την εκπαιδευτικό για την δραστηριότητα που ολοκλήρωσαν.

3.3.3 ΜΑΡΙΟΝΕΤΕΣ

Δραστηριότητα 1

Στόχοι:

- Να συνεργαστούν και να αλληλεπιδράσουν σε μικρές ή μεγαλύτερες ομάδες.
- Να καλλιεργήσουν την ομαδικότητα.
- Να αναπτύξουν δεξιότητες επικοινωνίας και σωματικής επαφής.
- Να δημιουργήσουν δικές τους ιστορίες
- Να μάθουν να εκφράζουν τις εσωτερικές τους σκέψεις

Παρουσιάζουμε στα παιδιά την παρακάτω αφίσα στην οποία παρουσιάζονται πολλοί ήρωες από διαφορετικά παραμύθια. Καθώς τα παιδιά κοιτούν την αφίσα με τον τίτλο «Ηρωες των Παραμυθιών», τους κάνουμε ερωτήσεις σχετικά με το τι βλέπουν και τι τους αρέσει περισσότερο. Προσπαθούν επίσης να εντοπίσουν ποιο από αυτά που βλέπουν βρίσκουν πιο αστείο και παράξενο. Αφού αναλύσουν τις εικόνες, τα παιδιά αρχίζουν να συνενώνουν ποιον από τους ήρωες του παραμυθιού κοιτάζουν. Μόλις αποκτήσουν μια γενική ιδέα για το ποιο είναι αυτοί οι χαρακτήρες, αρχίζουν να συνενώνουν σε ποιο παραμύθι ανήκει ο συγκεκριμένος ήρωας. Οι μαθητές προσπαθούν να φανταστούν διάλογο μεταξύ των ηρώων στις ιστορίες στις αφίσες και σκέφτονται γιατί άφησαν τις σελίδες των βιβλίων. Αναφέρουν επίσης αν γνωρίζουν αυτές τις ιστορίες και προσπαθούν να τις θυμηθούν και να τις ξαναπουν με δικά τους λόγια. Οι μαθητές συζήτησαν επίσης πότε (πρόσφατα ή στο παρελθόν) διάβασαν ή τους είπαν αυτές τις ιστορίες. Έπειτα εμφανίζουμε τους ήρωες σε μαριονέτες και ρωτάμε τα παιδιά αν γνωρίζουν τι είναι. Μετά από συζήτηση και την κατανόηση των

παιδιών, τα χωρίζουμε σε ομάδες και συζητάνε μεταξύ τους για την δημιουργία μιας ιστορίας που να συμπεριλαμβάνει τους ήρωες που έχουν στη διάθεση τους. Μετά τη δημιουργία της ιστορίας τα παιδιά παρουσιάζουν την ιστορία τους με μαριονέτες ανά ομάδα. Τέλος τα παιδιά ζωγραφίζουν την σκηνή που τους άρεσε και να μας περιγράψουν τα συναισθήματα τους.

Δραστηριότητα 2

Στόχοι:

- Να εμπλουτίσουν τον προφορικό λόγο
- Να προσπαθήσουν να εκφράζουν τα συναισθήματα τους μέσα από θεατρικό παιχνίδι
- Να μάθουν να περιγράφουν τι συμβαίνει γύρω τους
- Να ενθαρρύνονται να αναπτύξουν δεξιότητες για τη διήγηση ιστορίας
- Να κάνουν συνδυασμούς λέξεων
- Να συνεργαστούν και να αλληλεπιδράσουν σε μικρές ομάδες
- Να ενισχύσουν την πνευματική και κοινωνική ανάπτυξη: τόνωση της αυτοπεποίθησης σε ομαδικό περιβάλλον

Τα παιδιά χωρίζονται σε δυάδες και συζητούν για τις καλοκαιρινές διακοπές τους. Μετά τη συζήτηση ο εκπαιδευτικός τους ζητάει να βρουν τους πιο σημαντικούς χαρακτήρες και να τους απεικονίσουν σε ένα χαρτί με ότι υλικά εκείνα επιθυμούν. Η δημιουργία των εικόνων όπως και η διήγηση του καλοκαιριού θα τους προκαλέσουν συναισθήματα που μπορούμε να συζητήσουμε μαζί τους. Μετά τη συζήτηση και τη δημιουργία ο εκπαιδευτικός ζητάει από τα παιδιά να παίξουν σε θεατρικό τις στιγμές με τα πιο έντονα συναισθήματα του καλοκαιριού. Με την ολοκλήρωση των θεατρικών συζητάμε με τα παιδιά για την όλη διαδικασία και τι τους προκάλεσε από συναισθήματα και τι εντυπώσεις τους άφησε.

3.3.4 ΠΑΝΤΟΜΙΜΑ

Δραστηριότητα 1

Στόχοι:

- Να μάθουν να εκφράζουν τα συναισθήματα και τις εσωτερικές σκέψεις τους μέσα από την παντομίμα
- Να μάθουν τη δομή ενός ποιήματος
- Να μάθουν να εμπλουτίζουν τον προφορικό τους λόγο
- Να ενισχύσουν την πνευματική και κοινωνική ανάπτυξη: τόνωση της αυτοπεποίθησης σε ομαδικό περιβάλλον

Με αφορμή έναν συμμαθητή ο οποίος έχει θυμώσει επιλέγουμε να διαβάσουμε στα παιδιά το παρακάτω ποίημα, και ταυτόχρονα με την ανάγνωση του ποιήματος κάνουμε ερωτήσεις σχετικά με τις σκέψεις των παιδιών για αυτό. Μπορείτε να μας πείτε τι νιώθετε όταν το διαβάζεις και πώς σας κάνει να νιώθετε; Διαβάζοντας το ποίημα, κυριαρχούσαν διαφορετικά συναισθήματα; Ποιο συναίσθημα ήταν πιο κυρίαρχο; Και αν αλλάζατε κάποιο από τα συναισθήματα που σας προκλήθηκαν, ποια είναι αυτά. Θέλουμε τα παιδιά μας να μπορούν να μιλούν για τα συναισθήματα τους όσο το δυνατόν περισσότερο. Μετά την ολοκλήρωση της

συζήτησης προτείνουμε στα παιδιά με τη χρήση παντομίμας να δραματοποιήσουν κάποια συναισθήματα από αυτά που έχουν βιώσει.

Ο κήπος των συναισθημάτων

Κήπος των συναισθημάτων

καθενός μας η καρδιά!

“Λουλουδάκια” εκεί “φυτρώνουν”

που’ χουν πλούσια μυρωδιά!

Η χαρά εκεί “ανθίζει

και της λύπης ο λυγμός.

Η αγάπη, η φιλία

και ο φόβος κι ο θυμός!

Όλα μέσα στην καρδιά μας,

ζουν, τα συναισθήματα μας.

Μα είναι πάντα πιο καλό,

Να περνάν κι απ’ το μυαλό!

Δραστηριότητα 2

Στόχοι:

- Να παρατηρήσουν αφηγηματικές τεχνικές ενός κειμένου και στα βασικά δομικά του στοιχεία (πλοκή, χαρακτήρες, χωροχρονικό πλαίσιο)
- Να συνεργάζονται και να δημιουργούν από κοινού
- Να αναπτύσσουν την κινητικότητα τους

Καθόμαστε στην παρεούλα και συζητάμε με τα παιδιά για την άνοιξη και πως καταλαβαίνουμε ότι αυτή έφτασε. Τα παιδιά αναφέρουν το άνθισμα των λουλουδιών και τα ρωτάμε αν ξέρουν τη διαδικασία της φύτευσης. Ακούμε τις ιδέες των παιδιών και τις καταγράφουμε σε ένα χαρτόνι. Στη συνέχεια ρωτάμε τα παιδιά που μπορούμε να βρούμε πληροφορίες και καταλήγουμε μετά από τον καταιγισμό ιδεών να διαβάσουμε το παραμύθι «Το σποράκι ταξιδεύει». Μετά την διήγηση του παραμυθιού συζητάμε με τα παιδιά σχετικά με το παραμύθι και επαναφέρουμε σαν θέμα συζήτησης το φύτεμα των λουλουδιών. Με την αφορμή αυτή προβληματιζόμαστε και ρωτάμε τα παιδιά αν γινόμασταν κι εμείς φυτά πως θα ήμασταν όταν ανθίζαμε. Μετά τις προτάσεις των παιδιών χωρίζονται σε δυάδες και μέσω της παντομίμας το ένα παιδί κάνει τον κηπουρό και το άλλο το φυτό, αργότερα οι ρόλοι αντιστρέφονται. Η μουσική ξεκινάει και τα λουλούδια μας ανθίζουν. Μετά τη παντομίμα συγκεντρώνουμε τα παιδιά στην παρεούλα και συζητάμε πως τους φάνηκε η διαδικασία.

3.3.5 ΘΕΑΤΡΟ ΣΚΙΩΝ

Δραστηριότητα 1

Στόχοι:

- Να ταυτίζονται με τους χαρακτήρες-ήρωες φιγούρες των παραστάσεων
- Να αποδεσμεύουν τη φαντασία τους
- Να παρατηρήσουν αφηγηματικές τεχνικές ενός κειμένου και στα βασικά δομικά του στοιχεία (πλοκή, χαρακτήρες, χωροχρονικό πλαίσιο)

- Να ακούν και να κατανοούν μία διήγηση, ένα κανόνα παιχνιδιού ή άλλα απλά κείμενα που κάποιος τους διαβάζει φωναχτά

Με αφορμή την παρακολούθηση ενός θεάτρου σκιών φέρνουμε στην τάξη το θεατρικό κείμενο της παράστασης που είδαμε με τίτλο “ Ο Καραγκιόζης στο τρελοκομείο”. Κάνουμε ανάλυση του κειμένου σχετικά με τη μορφή και το περιεχόμενο, μέσω ερωτήσεων. Έπειτα παρατηρούμε τις φιγούρες που μας πρόσφεραν από το θέατρο σκιών μετά το τέλος της παράστασης. Τα παιδιά προτείνουν να δραματοποιήσουν ξανά την παράσταση. Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας συζητάμε με τα παιδιά τις εντυπώσεις και τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν.

Δραστηριότητα 2

Στόχοι:

- Να εμπλουτίζουν το λεξιλόγιο τους.
- Να αναπτύξουν την κριτική και τη δημιουργική σκέψη.
- Να μάθουν να εκφράζουν τα συναισθήματα τους μέσα από τη δραματοποίηση.
- Να μάθουν τη δομή ενός θεατρικού κειμένου.

Σε συνέχεια της προηγούμενης δραστηριότητας κάνουμε συζήτηση με τα παιδιά και αποφασίζουμε να γράψουμε το δικό μας κείμενο για θέατρο σκιών. Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες των 3-5 παιδιών και συντάσσουν το δικό τους κείμενο. Στη συνέχεια οι ομάδες παρουσιάζουν τα κείμενα τους στους συμμαθητές τους και τα παιδιά ψηφίζουν ποιο από τα κείμενα τους άρεσε περισσότερο. Μετά την ολοκλήρωση της ψηφοφορίας για το καλύτερο κείμενο τα παιδιά μαζί με τον/την εκπαιδευτικό αποφασίζουν εφόσον διαθέτουν κάποιες φιγούρες να το δραματοποιήσουν.

Συμπεράσματα

Σε αυτή τη μελέτη, οι δραματικές πρακτικές όχι μόνο βοήθησαν να δημιουργηθεί ένας αρχικός ενθουσιασμός για το γράψιμο, αλλά και τα μαθήματα διευκόλυναν και μετέφεραν αυτή την όρεξη στη γραπτή εργασία σε ημέρες που δεν ήταν δραματικές. Μια υπόθεση από αυτήν την έρευνα θα μπορούσε να είναι ότι μέσω της χρήσης παιδαγωγικών θεατρικών μαθημάτων εντός της τάξης, οι μαθητές έχουν αναμφισβήτητα μεγαλύτερο ενδιαφέρον για την καταγραφή των ιδεών τους και μπορούν να δείξουν καλύτερα την κατανόηση τους για τις αφηγήσεις που μοιράζονται. Από αυτήν την έρευνα, έχω συγκεντρώσει ότι το δράμα μπορεί να λειτουργήσει ως καταλύτης για πιο παρακινημένο και στοχαστικό γράψιμο, ακόμη και όταν το μάθημα του δράματος λαμβάνει χώρα μια ολόκληρη μέρα πριν από την άσκηση γραφής. Οι δραματικές πρακτικές αναπτύσσουν τις σκέψεις σε προφορική γλώσσα, μέσω του παιχνιδιού ρόλων και με τη σειρά τους βοηθούν τους νέους συγγραφείς να είναι πιο σίγουροι για τις απόψεις τους για ένα συγκεκριμένο έργο. Αυτό δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να μεταφέρουν αυτές τις συνδέσεις ιστορίας και τις δεξιότητες κριτικής σκέψης σε μελλοντικές συγγραφικές δραστηριότητες. Σε μια μελέτη που διεξήχθη από τον Barrs, «ένα από τα συμπεράσματα του έργου ήταν ότι η γραφή σε ρόλο . . . είχε διευρύνει το φάσμα των παιδιών ως συγγραφέων. Είχε δημιουργήσει αρκετά διαφορετικά είδη κειμένων από την κανονική τους γραφή σε πρώτο πρόσωπο» (2012, σελ. 21). Ομοίως, μπορώ να συμπεράνω ότι ένα μεγάλο μέρος των μαθητών μου έδειξαν ισχυρές συνδέσεις και κατανόηση της ιστορίας στη γραφή τους μετά από δραματικές παρεμβάσεις, ακόμη και όταν είχε περάσει μια μέρα. Δημιουργώντας περιβάλλοντα πλούσια με ανοίγματα για την εξέταση ιστοριών και τη γραφή από πολλαπλές οπτικές γωνίες, δόθηκε στους μαθητές η ευκαιρία να γράψουν και να ενεργήσουν ως χαρακτήρες που διαφορετικά δεν θα είχαν εξερευνήσει χωρίς την παρέμβαση (Greene, 1995). Κατά τη διάρκεια αυτής της έρευνας, υπήρξαν περιπτώσεις που ευχόμουν να είχα περισσότερο χρόνο με ένα συγκεκριμένο μάθημα. Σε μελλοντική έρευνα, σκοπεύω να προσφέρω στους μαθητές περισσότερο χρόνο επεκτείνοντας τη φάση συλλογής δεδομένων μου και διευρύνοντας το μέγεθος του δείγματος μου για να συμπεριλάβω μαθητές μεγαλύτερων ηλικιακών ομάδων. Περαιτέρω έρευνα σε αυτόν τον τομέα θα καθοδηγήσει τις βέλτιστες πρακτικές και θα ωφελήσει τους νέους συγγραφείς στο σχολικό μας σύστημα. Ένα άλλο ερευνητικό ερώτημα θα μπορούσε να επιδιώξει τη σύγκριση της πρώιμης γραφής στις τάξεις νηπιαγωγείου εκμάθησης Ελληνικών με τη χρήση δραματικών παρεμβάσεων. Η

δραματική παιδαγωγική που χρησιμοποιήθηκε σε αυτή τη μελέτη βοήθησε πολλούς από τους μαθητές του νηπιαγωγείου μου τοποθετώντας τους στο ρόλο ενός φανταστικού χαρακτήρα, κάτι που επέτρεψε σε αυτόν τον χαρακτήρα να ζωντανέψει στις δικές τους ιστορίες. Όπως τονίζει ο Donald Graves (2004), όλα τα παιδιά θέλουν να γράψουν αν τους επιτρέψετε να το κάνουν. Μέσα από δραματικές παρεμβάσεις, έχω παρατηρήσει πώς οι ιστορίες μπορούν να ζωντανέψουν τόσο στη σελίδα όσο και στην τάξη. Εν κατακλείδι, επανέρχομαι στο κύριο σημείο αυτής της έρευνας: είχε επίδραση το δράμα στην κατανόηση της ιστορίας και στον ενθουσιασμό των μαθητών του νηπιαγωγείου να γράψουν, όπως αποδεικνύεται από τη γραφή τους; Αποκαλύφθηκε ότι πολλοί από τους μαθητές σε αυτή τη μελέτη φιλοδοξούσαν ένθερμα να γράψουν, ειδικά όταν το δράμα ήταν ο προπομπός αυτής της γραφής. Οι παρατηρήσεις των δασκάλων, η εργασία των μαθητών και τα σχόλια χρησιμοποιήθηκαν για να εξεταστούν οι αλλαγές στην κατανόηση και τα κίνητρα κατά τη διάρκεια των ημερών παρέμβασης χωρίς θεατρική παράσταση και παρέμβασης. Τα ευρήματα αυτής της έρευνας υποδηλώνουν ότι τα μαθήματα με βάση το δράμα παρείχαν σε ένα μεγάλο μέρος της τάξης μου στο νηπιαγωγείο ευκαιρίες για πιο ουσιαστικό παιχνίδι, ενώ πρόσφεραν ένα πολύτιμο εφαλτήριο για πρόωμη γραφή. Παρά τη θετική επίδραση του δράματος σε σημαντικό αριθμό μαθητών σε αυτήν την ενιαία τάξη, δεν είναι δυνατό να γενικευθούν αυτά τα δεδομένα λόγω του περιορισμένου μεγέθους και εύρους αυτής της ερευνητικής μελέτης. Απαιτείται μια διαχρονική μελέτη με μεγαλύτερο μέγεθος δείγματος προκειμένου να αποσαφηνιστούν και να συμπληρωθούν τα ευρήματα που συγκεντρώθηκαν εδώ. Ελπίζω ότι η περαιτέρω έρευνα σε αυτόν τον τομέα θα συμβάλει στη σταθεροποίηση του δράματος ως ευεργετικού προδρόμου για τη γραφή για τους νηπιαγωγούς, ειδικά για εκείνους στο νηπιαγωγείο.

Βιβλιογραφία

Baldacci, M. (2004). Il laboratorio come strategia didattica. Suggestioni deweyane in Bronfenbrenner U. (1979), Ecologia dello sviluppo umano, - cit in Reffieuna A., 2012 búsqueda del no dicho, pubblicati da El espectador. Editore: Roma.

Filograsso N., Travaglini R. (a cura di), Franco Angeli

Gardner, H. (2005). Educazione e sviluppo della mente. Intelligenze multiple e apprendimento, tr. it. Edizioni Erikson: Trento

Grotowski, J. (1970). Per un teatro povero. tr. it. Bulzoni: Roma.

Guerra, M., Militello, R. (2011). Tra scuola e teatro. Per una didattica dei laboratori teatrali a scuola. FrancoAngeli: Milano.

Imberty M., Suoni, emozioni, significati. Per una semantica psicologica della musica, a cura di Laura Callegari e Johannella Tafuri, Clueb, Bologna, 1986.

Joanella Tafuri “Didattica della musica e percezione musicale” – ed. Zanichelli.

Marcucci L. 1986, Viaggi nell'arte. Creativa Mente Incontro con Bruno Munari

Martucci L., 1990, Educare teatrando. Aspetti educativi e didattici del far teatro a scuola

Montessori, M. (1987). *La mente del bambino*. Garzanti: Milano. Montessori, M. (2008). *La scoperta del bambino*. Garzanti: Milano.

Nardon, A. (2013). *Laboratorio teatro. Proposte per fare teatro a scuola*, Dino Arduino. Editore: Roma.

Oliva G., *Educazione alla Teatralità e formazione*, LED, Milano, 2005.

Oliva, G. (1999). *Il teatro nella scuola Aspetti educativi e didattici*. LED: Milano.

Oliva, G. (1999). *Il laboratorio teatrale*, LED: Milano.

Piscator, E. (2002). *Il teatro politico*. Einaudi: Torino. Riccardo Allorto – UTET, *Pedagogia musicale*, 1984.

Rossi Ghiglione, A., Pagliarino, A. (a cura di) (2011). *Fare teatro sociale*. Dino Arduino

Rossi S., Travaglini R. (a cura di), *Formazione all'ascolto. Contesti educativi e terapeutici per l'età evolutiva*, Franco Angeli, Milano, 2005

Strollo M. R., Capobianco R. (a cura di), *Il ruolo della musica nella formazione dell'identità individuale e sociale*, Pensa Multimedia, Lecce, 2009.

Vargas E., *Rito, Mito y Juego, Tiempos de metafora, Imagen sensorial e investigación y la*

Viola V., *Alla conquista dell'ascolto*, in *Atti del convegno AIGAM Il bambino in ascolto – L'apprendimento musicale tra senso e sensorialità*, Roma, 4-5 dicembre 2009.

Κωτόπουλος, Τ. (2014). Ε' Επιστημονικό Συνέδριο «Συνέχειες, ασυνέχειες, ρήξεις στον ελληνικό κόσμο (1204-2014), οικονομία, κοινωνία, ιστορία, λογοτεχνία» (σ.σ. 801-822), Θεσσαλονίκη, 2-5 Οκτωβρίου 2014